

VII INCONTRO
MONDIALE
DELLE FAMIGLIE
MILANO 2012

A CSALÁD:

MUNKA ÉS ÜNNEP

*Előkészítő katekézis
a Családok VII. Világtalálkozójára*

A CSALÁD: MUNKA ÉS ÜNNEP

Felkészítő katekézis a Családok VII. Világtalálkozójára

(Milánó, 2012. május 30. – június 3.)

Tartalomjegyzék

1. Názáret titka	3
2. A család életet ad	5
3. A család megmérettetik	8
4. A család élteni a társadalmat	11
5. A munka és az ünnep a család életében	14
6. A munka forrás a család számára	17
7. A munka kihívás a család számára	20
8. Az ünnep idő a családra számára	23
9. Az ünnep idő az Úr számára	26
10. Az ünnep idő a közösség számára	29

A katekézisek témája

Család, munka, ünnep: a Családok VII. Világtalálkozójának témáját jelöli ki ez a három szó. Egy hármas jelszót, mely a családtól indul, hogy azt a világ elé tárja: a munka és az ünnep módjai a család társadalomban való mozgásának és az időtöltésének. A téma összekapcsolja a házaspárt életstílusukkal: hogyan kezelik az emberi kapcsolatokat (a család), hogyan élnek a világban (a munka), hogyan teszik emberségesebbé az idejüket (az ünnep).

A katekézisek három csoportra oszlanak: ezek a családot, a munkát és az ünnepet tárgyalják, az első, bevezető katekézis pedig a családi életvitelről szól. Mindezek célja rávilágítani a család tapasztalatai és a mindennapi, a világban és a társadalomban zajló élet közötti bensőséges kapcsolatra.

A katekézisek felépítése

Valamennyi katekézisben állandó

- A. Köszöntés és kezdő ének
- B. A Szentlélek hívása

Katekézisenként változó

- C. Olvasmány a Szentírásból
- D. Katekézis a Biblia alapján
- E. Egyház tanítása
- F. Kérdések a házaspári és csoportos beszélgetéshez

Valamennyi katekézisben állandó

- G. Elköteleződés a családi és a társadalmi életért
- H. Ima saját szavakkal. Miatyánk I. Záró ének.

1. NÁZÁRET TITKA

A. Köszöntés és kezdő ének

B. A Szentlélek hívása

C. Olvasmány a Szentírásból

„A tulajdonába jött, de övéi nem fogadták be. Ám akik befogadták, azoknak hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek. Azoknak, akik hisznek nevében...” (Jn 1, 11-12).

„A gyermek pedig nőtt és erősödött, bölcsesség töltötte be, és az Isten kegyelme volt rajta. Szülei minden évben fölmentek Jeruzsálembe a húsvét ünnepére. Amikor tizenkét éves lett, szintén fölmentek, az ünnepi szokás szerint.(...) Velük ment hát, lement Názáretbe, és engedelmeskedett nekik. Szavait anyja mind megőrizte szívében. Jézus meggyarapodott bölcsességben, korban, s kedvességben Isten és az emberek előtt.” (Lk 2, 40-42, 51-52)

D. Katekézis a Biblia alapján

1. A tulajdonába jött. Miért válasszon a család életstílust? Milyen új életstílusok léteznek ma a család számára a munkát és az ünnepet illetően? A két bibliai rész leírja hogyan jött Jézus közénk (Jn 11-12), és életét a családban (Lk 2,40-41.51-52).

Az első szövegrész úgy mutatja be Jézust, mint aki az övéiből jött: „A tulajdonába jött, de övéi nem fogadták be. Ám akik befogadták, azoknak hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek. Azoknak, akik hisznek nevében...” Az Atyától származó Örök Ige az övéi közé jön és egy emberi családnak lesz része. Isten népe, melynek anyaméhként kellett volna befogadnia az Isten Igéjét, meddőnek bizonyult. Az övéi nem fogadják be, sőt kivetik maguk közül. A Názáreti Jézus közénk való eljövételének középpontjában az elutasításának misztériuma található. Azoknak azonban akik befogadták „hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek”. A kereszt lábánál János látja annak beteljesedését amit evangéliuma elején hirdet. Jézus „látta, hogy ott áll anyja és a szeretett tanítvány” (Jn 19,26). Átadja az anyának a gyermekét, és rábízta a szeretett tanítványra az anyát. Az evangélista így folytatja: „Attól az órától fogva házába fogadta a tanítvány” (Jn 19, 27). Ahhoz, hogy Jézus közénk jöhessen, ezt kéri tőlünk: tudjunk befogadni és életet adni.

Jézus azt kéri a családtól, hogy olyan hely legyen, amely befogad és az élet teljességét adja. A család nem csak a biológiai értelemben vett életet adja, hanem nyitott az ígéretre és az öröme. A család akkor képes befogadni, ha megőrzi bensőségességét, a családtagok személyes történetét, a családi szokásokat, az életbe vetett hitet, és az Úr iránti bizalmat. A család akkor képes „életet adni”, amikor továbbadja a következő generációnak ezeket a kapott ajándékokat, vagyis amikor a mindennapokban megőrzi a munka és az ünnep, az érzelmek és a szeretet, és a kötelesség és az ingyenesség közötti egyensúlyt. Az élet védelme és átadása egy olyan ajándék, amelyet a házaspár és a gyerekek a családban kapnak meg. A családi életnek megvan a maga ritmusa, mint ahogy a szívverésnek is. A család a pihenés és a lendületvétel helye, az érkezés és az indulás, békéé és az álmoké, a gyengédségé és a felelősségé. A párnak a feladata ezt a légkört még a gyerekek születése előtt biztosítani. A munka nem teheti sivárrá az otthont, épp ellenkezőleg: a család hozza összhangba a munkát az ünneppel. Sokszor szembe kell helyezkednie a kívülről érkező nyomással, mely akadályozza az ideális döntés meghozatalát ezekben a helyzetekben. De az Úr tanítványai képesek a konkrét helyzetekben ízt adni minden dolognak, még azoknak is, melyeket képtelenség megváltoztatni, mivel ők a föld sója. A vasárnapnak különösen is a bizalomról, a szabadságról, a találkozásról, és a megosztásról szól. A vasárnap a férfi és a nő találkozásának pillanata. Mindenekfelett az Úr napja, idő az imára, az Isten Igéjére, az Eucharisziára, a közösségre és a szeretetre. Így a hétköznapiakat a vasárnapok és az ünnepnapok fénye ragyogja be: kevesebb szétszórtságot és több találkozást eredményez, kevesebb rohanást és több párbeszédet, valamint ügyek intézése helyett valóban igyekszünk jelen lenni az élethelyzetekben. Ez irányban az első lépés az, hogy megvizsgáljuk milyen „lakói” vagyunk hajlékunknak, hogyan élünk otthonunkban. Vizsgáljuk meg hajlékunkat, otthon eltöltött időnket: a döntéseket, melyeket ott hozunk, az álmokat, amiket dédelgetünk, a szenvedéseket, amiken ott megyünk keresztül, a küzdelmeket, amiket megvívunk, a reményeinket, amelyeket szívünkben táplálunk.

2. Názáret titka. Galilea ezen városában éli Jézus életének leghosszabb részét. Jézus férfivá érik: az évek múlásával sok mindent megtapasztal. Megőrzi ezeket a tapasztalatokat: emberré válik, egy családnak tagja lesz, harminc évet teljes csöndben él le, mely a názáreti alázat misztériumának kinyilatkoztatása lesz.

Ennek az evangéliumi részletnek kezdősorai csak pár szóval írják le „Názáret titkát”. A tudásban és Isten kegyelmében való növekedés helye egy olyan családban, amely befogad és életet ad. „Jézus meggyarapodott bölcsességben, korban, s ked-

vességben Isten és az emberek előtt.” Názáret titka egyszerűen meséli el nekünk, hogy az alászállott Ige, az Atya Fia gyermekké lesz, magára veszi emberségünket, egy családban gyermekként növekszik, éli a vallásosság élményét és a törvényt, az élet monoton munkás hétköznapijaitól kezdve a pihenésre szánt szombatokon keresztül az ünnepnapokig. A „Magasságbeli Fia” magára ölti a gyengeség és a szegénység nyomorúságos ruháját, pásztorok és olyan emberek veszik körül, akik Izrael reményét fejezik ki. Názáret titka ennél azonban sokkal mélyebb. Ez a titok olyan nagy szenteket nyugtázott le mint például Lisieux-i Terézt vagy Charles de Foucauld-ot.

Ez az evangéliumi rész így zárul: Jézus „velük ment hát, lement Názáretbe, és engedelmeskedett nekik. Szavait anyja mind megőrizte szívében. Jézus meggyarapodott bölcsességben, korban, s kedvességben Isten és az emberek előtt.” Íme Názáret mélységes titka: Jézus, az Isten Igéje *elmerült emberségünkben* harminc éven keresztül. Jézus az emberek nyelvén tanul meg azzal, hogy elsajátítja az emberi szavak, a családi kapcsolatok, a barátság, a konfliktushelyzetek, az egészség és a betegség, az öröm és a fájdalom jelentését, hogy így az *Isten Igéjét* kimondhassa. Hol tanulta volna Jézus, ha nem a családban és Názáret légkörében azokat a képeket, melyeket hasonlataiban és példabeszédeiben használ: a földök figyelése, a magvető béres, a búzatablák aranyló ragyogása, a lisztet kelesztő asszony, a pásztor, aki elvesztette bárányát, az apa és két gyermeke? Hol sajátította el Jézus meglepő készségét a mesélésre, az élethelyzetek leírására, összehasonlításra, és arra, hogy ezekkel az életből vett példákkal imádkozzon minden körülmények között? Talán nem Jézusnak a názáreti életben való elmerüléséből származik mindez? Ezért mondjuk hogy *Názáret az alázat és a rejtőzködés helye*. Az Ige elrejtőzik, a mag a föld méhébe hull és meghal azért, hogy Isten szeretetének gyümölcsét teremje, sőt Isten atyai arcát megmutassa. Ez Názáret misztériuma.

3. A családi kötelekek. Jézus egy *jellemzően zsidó lelkülettel és a törvény iránti tisztelettel átitatott családban él*: „Szülei minden évben fölmentek Jeruzsálembe a húsvét ünnepére. Amikor tizenkét éves lett, szintén fölmentek az ünnepi szokás szerint.” A család az a hely, amelyben Jézus bölcsességben és Isten előtti kedvességben növekszik. A patriarchális zsidó család, melyben a házaspár szeretete bensőséges és tiszta, valamint az otthon melegében megélt zsidó vallás, annak évenként ismétlődő ünnepeivel, a szombat lelkületével, az imádsággal és a mindennapos munkával, világossá teszik számunkra, hogy Jézus miként látta saját családját a maga teljességében.

Mi is egy emberi családban nevelkedünk, ahol a családtagok közötti kötelekek segítenek bennünket fejlődni és választ adni az élet kihívásaira illetve Istennek. Mi is azzá válunk, amit kapunk. *Názáret misztériuma mindezen kötelekek együttese*: a család, a vallásosság, a gyökereink, az embertársaink és a mindennapi élet, illetve a jövőre vonatkozó álmok. Az emberi élet kalandja kiindulópontja az, ahol mindent kaptunk: az életet, az otthont, a szeretetet, az anyanyelvet, a hitet. Emberségünket egy család formálja, a maga kincseivel és szegénységével.

E. Az Egyház tanítása

A családos élet a pár számára egy egyedülálló, új, kreatív életstílust ajánl megélésre és megtapasztalásra azért, hogy azt továbbadja a gyerekeknek, átalakítva így a világot. Az evangéliumi módon megélt családi élet az egyházi körökön belül és azon kívül is befolyással bír. Tündöklővé teszi a házasság karizmáját és új parancsot ad a szeretetre Isten és a felebarátok iránt. A Familiaris consortio 64-es pontja az Egyház családiasabb arcának felfedezésére, az emberségesebb és testvériesebb kapcsolatok kialakítására buzdít.

Evangéliumi módon élt családi élet.

„A keresztény családot a szeretet új törvénye ösztönzi és támogatja, gyakorolja életében a vendégszeretetet, a tiszteletet és a szolgálatot minden ember iránt, akiket személyes méltóságuknak és istengyermekségüknek megfelelően fogad. Ez azonban elsősorban a házastársak egymás közti és a családdal való kapcsolatában nyilvánul meg, vagyis abban, ahogy mindennapos teendőikkel ápolják a bensőséges szeretetközösségre támaszkodó és belőle növekvő személyek közösségét. A testvéries lelkület abban a tágabb körű egyházi közösség összefüggésében fejlődik, amelybe a keresztény család beépült. Így válik a családokban élő szeretet révén az Egyház egyre otthonosabbá, és fontos, hogy ilyenné is váljon, azaz az emberségesebb és testvériesebb kapcsolatok jóvoltából egyre családiasabbá.

A Szeretet átlépi a hittestvérek körét, mert minden ember testvérem. A Szeretet Krisztus arcát és a testvért fedezi fel minden emberben, de elsősorban a szegényekben, a betegekben, a szenvedőkben és az igazságtalanság áldozataiban, akiket szeret és szolgál.

„Annak érdekében, hogy a család emberszolgálat az evangéliumi erkölcs szerint valósuljon meg, figyeljünk arra, amit a II. Vatikáni Zsinat a következő szavakkal sürget: »Hogy a Szeretet ilyen gyakorlása a szeretet minden formáját felülmúlja, ahhoz a felebarátban azt az istenképiséget kell látni, amelyre Isten megteremtette, valamint az Úr Krisztust, akinek minden olyan szolgálat szól, amivel a rászorulókat segítik.« (Apostolicam actuositatem 8).” (*Familiaris consortio 64.*)

F. Kérdések házaspári és csoportos beszélgetéshez

Kérdések a pároknak

1. Családunk valóban befogad és életet ad annak teljességében az élet különféle helyzeteiben? (emberi és keresztény szempontból)
2. Milyen döntéseket hozunk, hogy a család növekedjen bölcsességben és Isten kegyelmében?
3. Milyen családi, szeretet és vallási kötelekek ápolják a pár és a gyerekek növekedését?

Kérdés a családok csoportjainak és a közösségnek

1. Milyen életstílusok léteznek ma a család számára a munkát és az ünnepet illetően?
2. Milyen döntések és kritériumok irányítják a mindennapjainkat?
3. Milyen kommunikációs nehézségeket kell áthidalni, hogy a család a keresztény és az emberi érés helyszínévé váljon?
4. Milyen kulturális nehézségekbe ütközik a helyes életstílus, illetve a hit megélésének átadása?

G. Elköteleződés a családi és a társadalmi életért

H. Ima saját szavainkkal. Miatyánk.

I. Záró ének

2. A CSALÁD ÉLETET AD

A. Köszöntés és kezdő ének

B. A Szentlélek hívása

C. Olvasmány a Szentírásból

„Isten megteremtette az embert, saját képmására, az Isten képmására teremtette őt, férfinek és nőnek teremtette őket.” (Ter 1, 27)

„Azután így szólt az Úristen: Nem jó az embernek egyedül lennie. Alkotok neki segítőtársat, aki hozzá illő. Az Úristen megteremtette még a földből a mező minden állatát, s az ég minden madarát. Az emberhez vezette őket, hogy lássa, milyen nevet ad nekik. Az lett a nevük, amit az ember adott nekik. Az ember tehát minden állatnak, az ég minden madarának és a mező minden vadjának nevet adott. De a maga számára az ember nem talált segítőtársat, aki hasonló lett volna hozzá. Ezért az Úristen álmodt bocsátott az emberre, s mikor elaludt, kivette egyik oldalcsontját, s a helyét hússal töltötte ki. Azután az Úristen az emberből kivett oldalcsontból megalkotta az asszonyt, és az emberhez vezette. Az ember így szólt: »Ez már csont a csontomból és hús a húsemből. Asszony a neve, mivel a férfiből lett.« Ezért a férfi elhagyja apját és anyját és feleségéhez ragaszkodik, s a kettő egy test lesz.” (Ter 2, 18-24)

D. Katekézis a Biblia alapján

1. Férfinak és nőnek teremtette őket. Isten miért teremtett férfit és nőt? Miért akarta, hogy az emberi párban jobban ragyogjon az ő képe, mint minden más teremtményben? A férfi és a nő, akik teljes önátadással szeretik egymást, azt a bölcsőt alkotják, melyet Isten arra választott ki, hogy behelyezze szeretetét, hogy minden fiú és lány gyermek, aki világra jön, megismerje, befogadja, megélje azt nemzedékről nemzedékre, így dicsőítve a Teremtőt.

A Biblia első oldalain megjelenik az a jó, amit Isten az ő teremtményeinek szánt. Isten egyenlőnek teremtette a férfit és a nőt *méltóságában, ugyanakkor különbözőeknek is*: férfinak az egyiket és nőnek a másikat. A hasonlóság a szexuális különbözőséggel együtt lehetővé teszi a kreatív párbeszédet és az életre szóló szövetség megkötését. A Biblia leírásai hangsúlyozzák, hogy az Istenkapcsolat élteni Izrael népét a többi népekkel, illetve az egész emberiséggel való viszonyában. A Kivonulás könyvének történéseiben lelhető fel mindaz, amit a Biblia Isten emberségéről tanít: Izrael népe megtapasztalja az Úr jóságos közelségét és az ő népe lesz. Elfogadja azt a szövetséget, melyből számára az élet fakad.

Az történet, ami az Úr és a népe közötti szövetséget írja le megvilágítja a férfi és a nő teremtésének történetét. *Egy szövetségre teremtettek, amely nem csak róluk szól, hanem amibe a Teremtő is beletartozik:* „A maga képére és hasonlatosságára teremtette. Férfinek és nőnek teremtette őket.”

A család a pár sajátos szexuális különbözőségében születik, a *szövetség Istenének képére*. A családban a testbeszédnek nagy jelentősége van, magáról Istenről mond el valamit. A szövetség, amit egy férfi és egy nő hivatott élni a különbségekkel és egymás kiegészítésével, az Isten és népe között kötött szövetség képére és hasonlatosságára formálódik. A női test készen áll a férfi test befogadására illetve az azutáni vágyakozásra, és ez fordítva is igaz, de ugyanez vonatkozik a szívre és a lélekre is. Találkozás valakivel a másik nemből mindig kíváncsiságot ébreszt fel, megbecsülést, igyekvést a másik figyelmének megragadásására, illetve arra, hogy a legjobbat hozza ki magából az illető, ápolts legyen, vágyat arra, hogy védelmet nyújtson és megmutassa önmaga értékességét. Ez a találkozás mindig lendületes, pozitív

energiával teli, mert a másikkal való kapcsolatunkban fedezzük fel és alakítjuk ki önmagunkat. Igazán szembeötlő akkor lesz a női és férfi identitás, amikor a kettő közötti találkozásban létrejön a csoda és a vágy, hogy egy szorosabb köteléket kössenek.

A Teremtés könyve második fejezetének elbeszélésében Ádám férfi mivoltát akkor fedezi fel, amikor felismeri a nőt: a nővel való találkozás hatására megérti és megnevezi férfi identitását. A nő és a férfi kölcsönös felismerése vereséget mér a magányra és kinyilatkoztatja a házastársi szövetség jóságát. *A két nem közötti különbség nagyon fontos*, szöges ellentétben áll azzal, amit a gender-elmélet vall: ez a különbség az előfeltétele annak, hogy mindkettőjük embersége kiteljesedjen ebben a másikkal való kölcsönös kapcsolatban. Míg a két házastárs egyike teljesen átadja önmagát a másiknak, együtt adják magukat az esetleg születő gyermekeknek. Az önjárandékozásnak a dinamikája szegényessé válik minden egyes alkalommal, amikor a szexualitást önző módon használják és teljesen kizárják az életre való nyitottságot.

2. Nem jó az embernek egyedül lennie. Isten teremt Ádámnak „egy segítőtársat, aki hozzá illő”, hogy enyhítse a magány okozta úrt. A Bibliában a „segítő” többnyire Istenre vonatkozik, olyannyira, hogy isteni jelzővé válik (*„Az Úr velem van, segítségemre jön” – Zsolt 118,7*). A segítség nem csak egy általános jellegű beavatkozást jelent, hanem segítyt a életveszélyben. Azzal, hogy Isten megteremt a nőt, aki a férfi számára segítség, megmenti a gyötrő magány rosszaságától és egy olyan szövetséget köt vele, ami életeti őt. A házastársi szövetséget adja neki, melyben a férfi és a nő kölcsönösen adják egymásnak az életet, a szülői szövetséget, melyben az apa és az anya adja az életet a gyerekeknek.

A nő és a férfi egymás számára „segítség”, mely „mellette áll”, erősít, megoszt, kommunikál, kizárva mindenféle alsóbb- és felsőbbrendűséget. A férfi és a nő egyenlő méltósága nem enged meg semmiféle hierarchiát, ugyanakkor nem zárja ki a különbséget. A különbség megengedi, hogy a férfi és a nő szövetségben összeforrjon és a szövetség erőssé tegye őket. Sirák fia könyve így tanítja: „Aki jó asszonyt talál, boldogságot talál, neki megfelelő segítséget, támaszt. Hogyha nincsen sövény, kifosztják a birtokot, ha nincs asszony, sóhajtozik a férj és elbitangol”. (36, 26-27)

A férfi és a nő, aki ugyanúgy szereti egymást a vágyakozásban és a testi gyengeségében, mint ahogy a mély párbeszédben, szövetségessé válik és ezt egymásnak köszönhetően ismerik fel. Megtartják a szavukat, hűségesek az egyezséghez, erősítik egymást, hogy beteljesedjen bennük az isteni hasonlóság, amelyre a férfi és a nő hivatott a világ kezdetétől fogva. Az út folyamán elmélyítik a test és a szavak nyelvét, hiszen mindkettőre szükség van, ahogy szükség van a levegőre és a vízre is.

A férfi és a nő törekedjen elkerülni a csönd, a távolság, és a meg nem értés csapdáját. Nemritkán a munka kimerítő ritmusa az, ami elveszi a kapcsolatra szánt időt és energiát házaspároktól. *Szükség van tehát az ünnepre, a szövetség megünneplésére.*

Isten akkor teremt a nőt, amikor a férfi mélyen alszik. A bágyadtság, amit Isten bocsát a férfirra, kifejezi az embertől elvárt ráhagyatkozását egy számára felfoghatatlan titokban. A nő eredetét Isten misztériuma veszi körül, éppen úgy, amint titok veszi körül minden pár számára saját szeretetük kezdetét, a találkozást és a kölcsönös vonzódás motivációját, mely az életközösségre vezette őket. Mindazonáltal egy dolog biztosan megjelenik: *Isten a párok kapcsolatát az ő szeretetének logikája szerint írta*, aminek köszönhetően az élet legfőbb java a másiknak való önátadásban áll.

A pár szeretete – ami vonzódásból, társaságból, párbeszédből, barátságából, odafigyelésből áll – Isten szeretetéből táplálkozik. Isten kezdetől fogva úgy akarta, hogy így szeresse egymást a férfi és a nő, bár fárasztóvá és bizonytalanná teheti kapcsolatukat a bűn cselvetése. Sajnos *a bűn lecseréli a szeretet és az önátadás logikáját* a hatalom, az uralkodás és az egoisztikus érvényesülés logikájára.

3. A kettő egy test lesz. Mivel a nő a férfi oldalbordájából teremtett „csont a csontjából és hús a húsából”, ezért *a nő részeseül a férfi gyengeségéből, vagyis a húsból, de az őt megtartó erőből is*, a csontból.

Egy Talmud-komentáló a következő megfigyelést teszi: „Isten a nőt nem a férfi fejéből teremtette, hogy uralja őt, sem a lábából, hogy a férfinak alárendeltje legyen, hanem az oldalbordájából, hogy a szívéhez közel álljon.” Ezek a szavak az Énekek Éneke „szeretettjének” szavait visszahangozzák: **„Tegyél szívedre pecsétnek...”** (ÉÉ 8,6). Ezek a szavak kifejezik a mélységes és szilárd egységet, melyre a pár szeretete vágyakozik és rendeltetve van.

„Ez most már csont a csontomból és hús a húsemből” – a férfi ezeket a szavakat a nő előtt mondja ki. Eddig a pilanatig „dolgozott”. Nevet adott az állatoknak, de így is egyedül maradt, képtelen a „párbeszéd egységére”. Mikor azonban meglátja a nőt, a csodálat szavai hagyják el ajkát, felismerve benne Isten nagyságát, a szeretet gyönyörűségét. Isten a döbbsent, hálás és együtt érző párba bízta teremtését. *A szeretetben szövetségre lépve az idő folyásával „egy test” lesznek.* Az „egy test” kifejezés bizonyosan a gyermekre utal, de még ezelőtt felidéz a személyek közti egységet, mely teljesen magával ragadja a nőt és a férfit, olyannyira, hogy ketten egy új valóságot alkotnak. Így egyesülve, a férfi és a nő készen áll és készen is kell állnia az élet továbbadására: a befogadásra, a gyermekek nemzésére, ugyanakkor nyitottan a gyermekfelügyeletre és az örökbefogadásra is. Pontosan a házastársi bensőségességet akarta és készítette elő Isten az emberi élet nemzésére és a születésre, hogy ott befogadásra találjon és megismerje a szeretetet és a személyes kapcsolatok együttesét.

A pár élete a csodálat, a befogadás, az önfeláldozás és az enyhülés forrása a boldogtalanság és a magány idején, a szövetség és hála forrása Isten csodálatos műveiért. Így válik jó talajjá, amelybe az emberi élet hullik, kisarjad és napvilágot lát. *Az élet helye az Isten helye:* azzal, hogy a házaspárok elfogadják egymást a teremtés számára szolgálatot teljesítenek, és a szentség útját járják, egyre hasonlóbba válva a Teremtőjükhöz.

E. Egyház tanítása

*Az életben az emberek közötti kapcsolatok alapja és táptalaja a szeretet misztériuma. A keresztény házasság az a kötelék, amelyért a férfi és a nő megígéri, hogy egymást szeretik az Úrban minden erejükből, örökre, valamint az a forrás, amely táplálja és élte a családtagok közötti kapcsolatokat. Nem véletlenül fordul elő többször is az otthoni élet titkának szemléltetése végett a „közösség” és az „ajándék” kifejezés a **Familiaris consortio** és **Evangelium vitae** következő részeiben.*

Szeretet: a családi élet forrása és lelke.

„A házastársak közössége az az alap, amelyre az egész nagyobb otthoni közösség épül: a szülőké és gyermekeké, a testvéreké, rokonoké és más családtagoké.

Az ilyen közösség a test és a vér természetes kötelékeiben gyökerezik, és úgy fejlődik ki, hogy sajátosan emberi tökéletesedését a lélek mélyebb és gazdagabb kötelékeinek megvalósításában és érlelésében találja meg; a szeretet az az erő, amely a családtagok mint személyek között kölcsönös kapcsolatokat ápol, s ezáltal az otthon közösségét létrehozza és életben tartja.

A keresztény család ezen túl arra hivatott, hogy megtapasztaljon egy új és eredeti közösséget, amely megerősíti és tökéletesíti a természetes emberi közösséget. Valójában ugyanis Jézus Krisztus kegyelme, aki „elszülött a sok testvér között”, (Róm 8, 29) természetének és dinamikus erejének megfelelően a „testvériség kegyelme” – miként Aquinói Szent Tamás mondja. (S. Th. II· II· 14, 2, ad 4). A szentségek kiszolgáltatásakor kiáradó Szentlélek eleven forrása és szüntelen tápláléka annak a természetfölötti közösségnek, mely a hívőket összegyűjti és Isten Egyházának egységében egymással, valamint Krisztussal összekapcsolja. A keresztény család mutatja és valósítja meg az egyházi közösséget, s ezért „családi egyháznak” (LG, 11; vö: AA, 11) lehet és kell neveznünk.

A család minden tagja – ki-ki a maga feladatának megfelelően – megkapja a kegyelmet s vele a feladatot is, hogy napról napra úgy építse a személyek közösségét, hogy a család a „bőségesebb emberség iskolája” (GS 52) legyen. Ez a kicsinyekkel, a betegekkel, az öregekkel szemben tanúsított gondoskodás, a mindennapos kölcsönös szolgálatok, valamint a javak, az örömök és bánatok megosztása révén valósul meg. (**Familiaris consortio 21.**)

A család hivatása az, hogy tagjai életét a születéstől a halálig kíséri. Valóban „az élet szentélye, ... az a hely, ahol az életet, Isten ajándékát megfelelő módon fogadni lehet, meg lehet védeni a sokféle támadással szemben, és az kibontakozhat egy hitelesen növekvő emberség igényei szerint.” (Ca 39) Ezért meghatározó és pótolhatatlan a család szerepe az élet kultúrájának építésében.

A család mint családi egyház arra hivatott, hogy hirdesse, ünnepelje és szolgálja az élet Evangéliumát. E feladat elsősorban a házastársakat érinti, akik arra hivatottak, hogy továbbadják az életet, mindig tudatában lévén a nemzés értelmének, tudniillik hogy az kiváltságos esemény, melyben megnyilvánul, hogy az emberi élet olyan ajándék, amely elajándékozható. Egy új élet nemzésében a szülők fölfedezik, hogy a gyermek „kölcsönös szeretetük önátadásának gyümölcse, ugyanakkor ajándék mindkettőjüknek: ajándékból fakadó ajándék.”

A család elsősorban a gyermekek nevelésével tesz eleget az élet Evangéliuma hirdetésére szóló küldetésének. A szülők szóval és példával a mindennapi élet kapcsolataiban és döntéseiben, konkrét megnyilvánulásaikkal bevezetik gyermekeiket a hiteles szabadságba, mely az őszinte önátadásban valósul meg; kiművelik bennük a másik tiszteletét, az igazságérzetet, a szívélyes elfogadást, a dialógust, a nagylelkű szolgálatot, a szolidaritást és minden más értéket, mely segít az életet ajándékként élni. A keresztény szülői nevelés a gyermekek hitét is szolgálja, és segít nekik, hogy teljesítsék Istentől kapott hivatásukat. A nevelői küldetés része az is, hogy tanítsák és tanúsítsák a gyermeknek a szenvedés és halál igazi értelmét: ezt teszik akkor, ha figyelmesek minden körülöttük lévő szenvedésre, és együtt érző segítséget nyújtanak a beteg és öreg családtagoknak.” (**Evangelium vitae, 92.**)

F. Kérdések házaspári és csoportos beszélgetéshez

Kérdések a Pároknak

1. Miként éljük a vágyakozást és a szeretetteljességet a kapcsolatunkban?
2. Milyen akadályok nehezítik mély szövetségünk útját?
3. A mi szeretetközösségünk nyitott a gyerekekre, a társadalomra és az Egyházra?
4. Milyen kisebb elhatározást hozunk?

Kérdés a családok csoportjainak és a közösségnek

1. Hogy lehet népszerűsíteni közösségünkben a házastársi szeretet értékét?
2. Miként lehet segíteni a családok közötti kölcsönös kommunikációt?
3. Hogyan lehet segíteni azokat, akiknek házassága és családja nehéz helyzetben van?

G. Elköteleződés a családi és a társadalmi életért.

H. Ima saját szavainkkal. Miatyánk.

I. Záró ének

3. A CSALÁD MEGMÉRÉTTETIK

A. Köszöntés és kezdő ének

B. A Szentlélek hívása

C. Olvasmány a Szentírásból

„Azután, hogy elmentek, megjelent Józsefnek álmában az Úr angyala, s ezt mondta neki: »Kelj föl, fogd a gyermeket és anyját, menekülj Egyiptomba, s maradj ott, amíg nem szólok, mert Heródes keresi a gyermeket, meg akarja ölni.« Fölkelt, s még akkor éjszaka fogta a gyermeket és anyját, és elmenekült Egyiptomba. Ott maradt Heródes haláláig. Így beteljesedett, amit a próféta szavával mondott az Úr: »Egyiptomból hívtam az én fiamat.« Amikor Heródes meghalt, megjelent Egyiptomban álmában Józsefnek az Úr angyala, és így szólt hozzá: »Kelj föl, fogd a gyermeket és anyját és menj Izrael földjére, mert meghaltak, akik a gyermek életére törtek!« Erre fölkelt, fogta a gyermeket és anyját, és Izrael földjére ment. De amikor meghallotta, hogy Archelausz uralkodik Júdeában apja, Heródes után, félt odamenni, ezért egy álmában kapott utasításra Galilea tartományba költözött. Odaérve Názáret városában telepedett le. Így teljesedett a próféták jóvendölése: »Názáretinek fogják hívni.«” (Mt 2, 13-15, 19-23)

D. Katekézis a Biblia alapján

1. Egy angyal jelent meg Józsefnek álmában. Előbb vagy utóbb valamilyen módon a családi életnek próbára lesz téve. Ekkor bölcsességre, józan észre és reményre, nagyon sok reményre van szükség, túl minden emberi bizonyosságon. A szenvedés, az emberi behatároltság és elesettség része teremtményi mivoltunknak. Ezt megbélyegzi a bűn megtapasztalása, amely minden szépség elcsúfítója és minden jóság megrontója. Ez nem azt jelenti, hogy önmagunk megadására vagyunk rendeltetve, sőt, ezen állapotunk elfogadása Isten szeretetteljes jelenlétének felismerésére sarkall minket, ami képes mindent újjáteremteni.

Az evangéliumi részlet drámai hangvétellel írja le egy családnak az utazását, Jézus családjának az utazását, ami első látásra hasonló sok más család utazásához. A kised veszélybe kerül, ezért azonnal, még éjnek idején útnak indulnak egy idegen földre. A fiatal család így rá kényszerül, hogy belevágjon egy váratlan, körülményes és ijesztő útba. Manapság is sok családdal ez történik: kénytelenek elhagyni lakhelyüket, hogy jobb körülményeket biztosítsanak gyermekeiknek, hogy megmentsek őket a környezetükben rájuk leselkedő veszélyektől. De talán az Egyiptomba való menekülés egy általánosabb igazságra is utal, ami vonatkozik minden családra: *a szülőknek útra kell indulni ahhoz, hogy fejlődjenek, a gyermekeik is felnőtté váljanak* és megérjenek hivatástudatukban, ami sokszor csak fájdalmas döntések meghozása árán valósulhat meg. Olykor elrettentő lehet a családépítésnek, a gyermekvállalásnak és -nevelésnek röögös, nehéz, komoly elköteleződést igénylő útja, amely alól egyetlen család sem kivétel.

Az evangéliumi elbeszélésben Jézus gyermekként megy el és mikor visszatér, már felnőttnek nevezi az evangélium: *„Názáretinek fogják hívni”* (Mt 2,23). Ez a cím kereszthalálának előképe. Így minden családnak az utazása során, amelyben a szülők is érnek, felnőtt gyerekek „születnek”, akik készen állnak felvállalni hivatásukat. A család utazásában a *főszereplők a szülők*, különösképpen az apa, akiknek feladata, hogy jó életkörülményeket biztosítson a gyermekek számára. József álmokon keresztül tudja meg, hogy útnak kell indulnia. Álmában szerzett tudomást korábban Mária állapotosságáról, és ezzel együtt kapta meg a hívást, hogy fogadja be és vegye magához (Mt 1, 20-21).

Józsefről keveset tudunk, de azt biztosan, hogy *„igaz ember volt”* (Mt 1, 19). Az igazságosság az emberi kapcsolatok erénye, amely első helyre teszi a felebarát oltalmazását. Ezért József, mivel igaz ember volt, úgy döntött, hogy titokban bocsájtja el Máriát ahelyett, hogy nyilvános ítéletnek tenné ki. Egyszerű szívvel képes meglátni Isten tervét és felfedezni Isten kezét a családi élet történéseiben. Kulcsfontosságú „tudni hallgatni az angyalokra”, lelki szempontból megítélni a történéseket és a családi élet pillanatait, hogy azok mindig jó, ápolt és egészséges kapcsolatok legyenek. A család pontosan a jó kapcsolatokból él, az egymás iránti pozitív hozzáállásból, megbecsülésből valamint egymás biztatásából, oltalmazásból és támogatásából. Ennek a légkörnek gyümölcse a figyelmes ítélkezés és a tette kész elhatározás a gyermek biztonságát illetően. Ez igaz minden családra: a veszélyes helyzetben élő családokra, de a látszólag biztonságosabb körülmények között élőkre is. A szülőknek igyekezzenek a gyermekek jó életet biztosítani és megóvni őket veszélyektől.

Az angyal arra buzdítja, hogy keljen fel, vegye magához Máriát, meneküljön és bízson mindaddig, amíg Ő, az Úr azt mondja, maradjon idegen földön. József magára vállalja a felelősséget és saját életének főszereplőjévé válik, de soha nem érzi magát egyedül, mert *számít Annak a tekintetére aki gondoskodik az emberekről*. Az Istenbe vetett bizalom nem menti fel a gondolkodás, az élethelyzetek értékelése és a döntéshozás bonyolult folyamata alól, hanem képessé teszi

megélni az élethelyzeteket anélkül, hogy elveszítené a reményt, vagy feladná a küzdelmet. József ébren van és képes minden történéssel szembenézni, megvédeni az anya és a gyermek életét, de ugyanakkor tökéletesen tudatában van annak is, hogy az Isten védő keze segíti őt.

2. Fogd a gyermeket és anyját. József engedelmeskedik: az anyát és a gyermeket kimenekíti a veszélyhelyzetből. Heródes király, akinek feladata a nép életének megóvása lett volna, üldöző lett, aki elől menekülni kellett. A családokat manapság is *veszélyek és alattomos csábítások veszik körüli*: szenvedés, szegénység, fölényeskedés, a túlfeszített munkatempó, fogyasztói szemlélet, közömbösség, elhagyatottság és magány... *Az egész világ barátságtalannak tűnhet, sokféleképpen ellenségesnek a legkisebbek életével szemben.* Minden szülő szeretné egyszerűbbé és élhetőbbé tenni a világot gyermeke számára és megmutatni, hogy az életet jó és érdemes élni.

A szülőket ez a vágy motiválja hogy odafigyeljenek gyermekeikre babakorukban. Szomorúak ha sírnak, szenvednek, ezért mindent megtesznek, hogy enyhítsék fájdalmukat. Minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy a gyermekük élete egy szép ajándék legyen és Isten áldása legyen rajta. Az egyiptomi utazásnak a jelentése egy biztonságos hely felkutatása, mely megóv a csapdától, biztonságot nyújt az erőszak elől, új reményt ad és mely lehetővé teszi a *jó Istenkép és életszemlélet megőrzését.*

Ennek a munkának a teljesítésére úgy tűnik, hogy elsősorban az apa a hivatott. Ő az aki felkel és kezdeményez. Józsefekre van bízva a gyermek és az anya, tudja, hogy mindkettőjüket ő helyezheti biztonságba és viheti Egyiptomba. „Fogd a gyermeket és anyját” – mondja az angyal kétszer is és az evangélium még két ízben megismétli ezeket a szavakat. Ugyanezek a szavak bátorításként visszahangoznak az apák fülébe, hogy leküzdjék a bizonytalanságokat, előrehaladjanak és gondoskodjanak a gyerekekről és az anyáról. A tudományok manapság kezdik újra felfedezni az apa döntő szerepét a gyermek egészséges fejlődésében.

A szöveg szerint az apa akkor találja meg a szerepét és feladatát, amikor óvja az anyát, pontosabban, ha odafigyel a házastársi kapcsolatra. Jól tudjuk, hogy mennyire *meghatározó a szülők közös elhatározása a gyermekek védelmére, támogatására és bátorításra.* Azt is jól tudjuk mennyire nehéz a férfinak megóvni a nőt a magánytól, a csendtől és a bezárkózottságtól. Ha jól megfigyeljük, ezek is csapdák, melyek „nehezebbé” teszik a gyerekek életét.

3. Elmenekült Egyiptomba. Egy család utazása: elindulás, távozás egy ellenséges országból egy „élhetőbb” országra. Egyiptom akkoriban a rabság és a szenvedések földje volt, ugyanakkor ezen a helyen nyilvánította ki Isten az ő népe, Izrael iránti szeretetét.

Az izraeliekben Egyiptomról többféle emlék élt: a föld, ahova Józsefet eladták testvérei és ahol vendégül látták Jákobot és fiait; a föld, ahol a népet rabszolgasorsban tartották és ahonnan kiszabadult. Mózes is erről a földről menekült el, ahol korábban befogadták. Az angyal azt kéri Józseftől, hogy a gyermeket éppen ebben az országban helyezze biztonságba, mintegy azt mondva, *a halál földje is az élet bölcsőjévé válhat*, ha ott reménykedve és bizakodva élnek. *De ahhoz, hogy ez megtörténjen, bátran tér ide vissza, el határozza, hogy ezen a helyen fog élni magát teljesen Istenre bízva. Az Istenbe vetett hit képes mindent újjáteremteni és éltetni a családot.*

József „éjnek idején” indul útnak. Az éjszakában nem látni semmit, olyan, mintha vakok lennénk, ám a megerősítő és bátorító szót hallani lehet. Oly sokszor „éj borul” a család életére, amely jó és rossz álmokat is hozhat. Ezekben az álmokban a házaspár egy nehezzé vált kapcsolat sötétjében botorkál, a gyerekek nehéz helyzetben, némaságban, távolságban vannak vagy éppenséggel vádlókká és lázadókká, majdnem felismerhetetlenné válnak. Az Egyiptomi menekülés azt tanítja, hogy ha figyelmesen hallgatjuk az Isten szavát minden ilyen éjszakát át lehet vészelné és biztonságba lehet juttatni a gyereket.

A szülők feladata *gyermekeik megóvása kapcsolataik éjszakáitól*, problémáiktól, és saját éjszakáiktól is, ez sokszor nagyon fájdalmas az önnön javukkal való szembefordulás miatt. Különösen ezekben a pillanatokban figyeljen oda az apa gyermekére és tartsa életben azt a reményt az anya szívében is, hogy van egy hely, ahova a gyermek majd menekülhet. Ez a mentsvár sokszor az apa és az anya szívét jelenti. A szülők a gyermekükről alkotott képet érintetlenül őrzik a szívükben és itt találhatják meg újból a szükséges türelmet és bizalmat, hogy továbbra is szeressék gyermeküket.

Jézus Jeruzsálemben hal meg, pontosan azon a földön, amelyről elmenekült, hogy biztonságban legyen és attól a hatalomtól szenvedje el a halált, ami elől a szülei elmenekítették. *Elérkezik egy pillanat a családi életben, amikor a szülőknek a báltérbe kell lépniük.* Amikor teljesítették a szolgálatukat és elkísérték gyermeküket a hivatásuk felismerésének útján, helyén való, hogy félreálljanak és engedjék Isten akaratát beteljesedni. A család nem tart örökké, és miután a szülők elkísérték a gyermeket és megtanították az élet jóságában bízni, biztathatják őket az indulásra. A szülők tanúbizonyságot tesznek bölcsességükről azzal, hogy tudnak diszkréten jelen lenni gyermekük életében, tudnak félreállni, ami nem elhagyást jelent, hanem megbecsülést és szabadságot, amely a világ jövőjének alapja.

József álmában kap értesítést arról is, hogy visszavigye családját Izrael földjére. Egy prófécia sugalmazásának köszönhetően bölcsen felméri a helyzetet és eldönti, hogy Galileánál egy biztonságosabb helyen, Názáretben építi meg otthonát. Az álom ismét a kinyilatkoztatás helyeként jelenik meg. Legyőzi az ellenségeskedést és az erőszakot, s bár az álom láthatatlannak és lényegtelennek tűnik, mégis a figyelmes és bátor döntések helyévé válik. Ezért képes veregetést mérni a hatalom sokkal kézzelfoghatóbb és erősebb fegyvereire. Semmi és senki nem adhat sakkot az Isteni Gondviselésnek. Ő képes kimenteni a legnehezebb és legveszélyesebb helyzetekből is mindazokat, akik bíznak Benne. Ő jelen van a családjaink éjszakáiban és a sötét történések rejtett csapdáiban és összefűzi az üdvözsgéttörténet szálait.

E. Egyház tanítása

A **Familiaris consortio** 77-es pontja egy gondolatébresztő társadalomképet vázol fel a „családok éjszakájáról”, mely minden korszakra és az élet minden szakaszára vonatkozik. A szöveg segíti az emberek értelmét és szívét, hogy észrevegyék a családra leselkedő veszélyeket a világon mindenütt. II János Pál nagy szeretettel gyűjti össze a Szinódus atyáinak pasztorális aggodalmait és az Egyház „tekintet” ráirányítja azokra a nehézségekre és szenvedésekre, amelyeken a családok keresztül mennek. Ma is azt kéri papjaitól, a laikus segítőtől és a családoktól, hogy szegyezzék tekintetüket a hatalmas tömegekre, melyek olyanok mint a „pásztor nélküli jubok”.

Megtartani a családot a nehézségek közepette

A Jó Pásztor példája készségesebb, okosabb és bölcsőbb lelkipásztori gondoskodást sürget az olyan családok iránt, amelyek – többnyire akaratok ellenére vagy különféle nyomasztó körülmények hatására – nehéz körülmények között élnek. [...]

Ilyenek, a példának okáért, a vendégmunkások családjai; azok családjai, akik hosszasan távol vannak otthonuktól (katonák, tengerészek, utazók); a börtönben lévők, a menekültek és száműzöttek családjai; a nagyvárosokban elszigetelten élő családok; a lakás nélküli családok; a csonka, vagy másként egyszülős családok; a nyomorék vagy kábítószeres gyermekek családjai; az alkoholista szülők családjai; a saját kulturális és szociális hagyományaitól elszakadt családok, melyek e hagyomány elvesztésének veszélyében forognak; a politikai és más okok miatt megkülönböztetést szenvedő családok; az ideológiai okok miatt széthúzó családok; a plébániával kapcsolatot nem talált családok; a hitük miatt méltatlan bánásmódban részesülő családok; a kiskorú férj és feleség családja; valamint az öregek, akik a szükséges támogatástól megfosztottan élnek. [...]

Egyéb nehézségek, melyek miatt a család az egyházi közösség és a pásztor segítségét igényli, a következők lehetnek: a gyermekek nyugtalan ifjúkora, melyben tiltakozások, s olykor zavargások is helyet kapnak; a fiatalok olyan házasságkötése, amely elszakítja őket családjuktól; a leginkább szeretett családtagok részéről megmutatkozó értetlenség vagy szeretethiány; az egyik házaspár hűtlensége vagy halála, mely utat nyit az özvegyesség keserves megtapasztalására; vagy egy családtag halála, amely megcsonkítja a család eredeti épségét. [**Familiaris consortio** 77.]

F. Kérdések a házaspári és csoportos beszélgetéshez

Kérdések a Pároknak

1. Milyen próbakon megy most keresztül a családjuk? Hogyan éljük meg ezeket?
2. Milyen férfi vagyok a gyermekeim anyja számára? Milyen nő vagyok a gyermekeim apja számára? Gyermekeinknek milyen apja és anyja vagyok?
3. Hogyan erősödhetünk párommal a bizalomban és a reményben a megerőltető és fájdalmas helyzetekben?
4. Milyen kisebb elhatározást hozunk?

Kérdés a családok csoportjainak és a közösségnek

1. Melyek a családra leselkedő legfőbb veszélyek a mai társadalomban?
2. Hogyan tehetjük élhetőbbé gyermekeink számára a világot?
3. Miként erősíthetjük közösségünknek a jövőbe vetett bizalmát?

G. Elköteleződés a családi és a társadalmi életért.

H. Ima saját szavainkkal. Miatyánk.

I. Záró ének

4. A CSALÁD ÉLTETI A TÁRSADALMAT

A. Köszöntés és kezdő ének

B. A Szentlélek hívása

C. Olvasmány a Szentírásból

„Hallottátok a parancsot: Szeresd felebarátodat, és gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom nektek, szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért! Így lesztek fiai mennyei Atyátoknak, aki fölkelte napját jókra is, gonoszokra is, esőt ad igazaknak is, bűnösöknek is. Ha csupán azokat szeretitek, akik szeretnek benneteket, mi lesz a jutalmatok? Nem így tesznek a vámosok is? S ha nem köszöntitek, csak barátaitokat, mi különöset tesztek? Nem így tesznek a pogányok is? Legyetek hát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes! Ügyeljete, hogy a jót ne az emberek szeme láttára tegyétek, azért, hogy lássanak benneteket. Így semmi jutalom nem vár rátok mennyei Atyátoknál. Amikor tehát alamizsnát adsz, ne kürtöltess magad előtt, mint a képmutatók teszik a zsinagógában és az utcán, hogy dicsérjék őket az emberek! Bizony mondom nektek, megkapták jutalmukat. Te úgy adj alamizsnát, hogy ne tudja a bal kezed, mit tesz a jobb. Így alamizsnád titokban marad, és Atyád, aki a rejtekben is lát, megjutalmaz.” (Mt 5,43-6,4)

D. Katekézis a Biblia alapján

1. Hallottátok a parancsot... Én pedig azt mondom. Miért neveljük a gyermekeinket a nagylelkűsége, a hála lelkületre, a szolgálatra, a szolidaritásra, a békére, és az összes szociális erényre, melyek oly fontosak emberi szempontból az életminőségükre nézve? Milyen hasznuk lesz ebből? Lehet, hogy nem hoz gazdagságot, sem befolyást és még biztonságot sem nyújt, mégis az embereknek csak ezen erények gyakorlásával van jövőjük a földön. Ezek az erények azoknak a kitartó munkájának köszönhetően szerezhetők meg akik – mint a szülők – a jóra nevelik az új nemzedéket. A kereszténység üzenete ennél is nagyobbra, szebbre, kockázatosabbra és kecsgetetőbbre buzdít bennünket: *a család emberisége képes megújítani a társadalmat Teremtője terve szerint*, hála a benne jelen lévő isteni szikrának, amit még a bűn sem tud kioltani. Az Isteni szeretet az ellenségszeretet útjára vezet minket, az ismeretlenért való önfeláldozás és a kötelezőn túli nagylelkűség útjára. A család részeseül Istenünk túláradó szeretetéből, éppen ezért messzebbre lát, bátrabban hoz döntéseket és boldogabban él, erősebb reménnyel szívében.

Jézusnak az evangéliumban elhangzott szavai sokszor a családi életet világítják meg. Életbölcssége a családi köteleknek köszönhetően növekedett, amely kötelek között földi életének nagy részét élte. Ott ismerte meg a szeretet különféle formáit, tapasztalta meg a befogadást, a gyengédséget, a megbocsátást, a nagylelkűséget és az önfeláldozást. A családjában tanulta meg, hogy jobb adni, mint kapni, jobb megbocsátani, mint bosszút állni, jobb felajánlani és odaadni az életet másokért, mint megtartani azt. Jézus részéről az Isten országának hirdetése a családjában szerzett személyes tapasztalatok gyümölcse, mely új fényvel világítja meg és a régi törvény határain túlra bővíti ki minden kapcsolatát, különösen a családi kapcsolatokat. Jézus mindenkit arra hív, hogy emelkedjen felül a családi és társadalmi kötelek önző szemléletmódján, terjessze ki szeretetét a szűkös családi körön túlra, és az igazság kovásza legyen a társadalmi életben.

A család *a szeretet első iskolája*, az emberi élet bölcsője, ahol szembe lehet nézni a rosszal és le lehet győzni azt. A család értékes javakat kínál a társadalom számára. Egy mag, amelyből más családok születnek és mely jobbá teszi a világot. Mindazonáltal megtörténhet, hogy a családi kötelek megakadályozzák a szeretet társadalmi szerepének kibontakozását. Ez akkor történik, amikor a család a saját javait és energiáját lefoglalja magának, és a családi haszonelvőség logikájába zárkózva nem járul hozzá a társadalom építéséhez.

Jézus meg akarja szabadítani a házaspárt és a családot a magukba fordulás kísértésétől: „ha azokat szeretitek, akik titeket is szeretnek... , s ha nem köszöntitek csak barátaitokat, mi különöset tesztek?” Jézus forradalmi szavai emlékeztetik a hallgatóságát az ősi hasonlatosságokra Istennel, arra buzdít mindenkit, hogy figyeljen oda a másokra *isteni módon*, fedlekessen el a félelmekről és az aggodalmakról, a számításokról és az előnyökhöz jutás hajhászásáról.

Aki hallgatja, csodálkozik Jézus tanításán, mely az Atya hasonlatosságára való gyermekké válásról szól. Ő megment minket a rezignáltság és az egoizmus csapdájától és kijelenti, hogy lehetséges szeretni az ellenségünket és imádkozni azokért, akik üldöznek minket, lehetséges kitépni gyökerestől a szívünkéből az erőszakot és megbocsátani azoknak, aki megbántanak minket. A nagylelkűség képes felülmúlni az egyszerű cserekereskedelem logikáját.

2. Legyetek a mennyekben lévő Atyátok gyermekei. Jézus azt kéri az emberektől, hogy ezt a rendkívüli életstílust éljék és ezzel kinyilatkoztatja, hogy ezekre a magasságokra vannak hivatva. Bízik a tanításban. A szeretet útját járó családok készen állnak ennek továbbadására az Isteni terv szerint.

A családban megtanítják a gyermeket „megköszönni” és „szívességet kérni”, nagylelkűnek és készségesnek lenni, a személyes dolgokat odaadni, figyelembe venni mások szükségait és érzéseit, tekintettel lenni az őket körülvevők fá-

radozásaira és nehézségeire. A gyermek a mindennapos tevékenykedése folytán megtanulja megosztani dolgait és jó kapcsolatot ápolni másokkal. *A személyes erények elsajátítása az első lépés a közösségi erények megszerzéséhez.* A családban tanulhatja meg odaadni a játékot a másiknak, segítséget nyújtani az osztálytársnak, udvariasan kérni, nem megbántani a gyengébbet, és a szívességekben nagylelkűnek lenni. Ezért igyekeznek a szülők a gyermek szemében példává válni a figyelmesség, az önfeláldozás, a nemeslelkűség és az önzetlenség terén. Így a családban a gyerek megtanulja az igazságosság, az összetartozás, a megfontoltság, az egyszerűség, az őszinteség és a becsületesség valódi értelmét; és ezzel együtt kialakulhat benne egy szenvedély ez ember és „nemzetének” története iránt.

Elámulnak a szülők, ahogyan József és Mária is, mikor látják gyermeküket magabiztosan mozogni a felnőttek világában. A gyermekekről ilyenkor derül ki, hogy még a felnőttek számára is mesterek lehetnek: **„Három nap múlva akadtak rá a templomban, ott ült a tanítók közt, hallgatta és kérdezte őket. Akik csak hallgatták, mind csodálkoztak okosságán és feleletein.”** (Lk 2, 46-47). *Minden család, a názáreti családból hasonlóan, a gyermekeim keresztül tapasztalataival gazdagítja a társadalmat.* Ezen tapasztalatok közé tartozik az ellenségszeretet, a megbocsátás a bosszúállás helyett, örülni a mások sikerének és többet adni az előírtnál.

A családokban is lehet széthúzás és elszakadás, ott is lehetnek ellenségeskedések, a házastárral, a szülővel, a gyerekkel, a testvérral vagy a nővérral... De a családban a családtagok szeretik egymást és együtt szenvednek azzal, aki éppen szenved, mindenki őszintén a másik javát akarja, még akkor is ha a másik ellenséggé viselkedett. A családban imádkoznak azért, aki megbántja a másikat, mindenki készen áll a saját javairól lemondani, hogy a másikat felvidítsa, és itt válik érthetővé, hogy az élet úgy szép, ha a mások javát keressük.

A család alkotja a társadalom első eleven seíjjét (Fc 42), mert ott megtanulható, hogy mennyire fontos a másokhoz való kötődés. A család felhívja a figyelmet arra, hogy a szeretet nem vonatkozhat csak „a mi családunkra”, hanem kiárad a társadalom legszélesebb köreire. A szeretet, amit csak családon belül élnek meg kopottá válik és ahelyett, hogy friss levegőhöz juttatná családot, megfojtja azt. A családot a kapcsolatok nyitottsága és a szeretet továbbadása élteti, ami másként gyötrő börtönbe zárja az embereket!

3. Atyád... a rejtekben is lát. A családi kötelékek és szeretetkapcsolatok nagyobb biztonságban vannak, ha a családok áldozatkészek egymással szemben, odafigyelnek egymás sérüléseire, és nehézségeikre a gyermekekkel, legyenek azok bármennyire is eltérőek sajátjaiktól.

A kapcsolat szülő és gyermek között és a férj és feleség között, olyan mértékben *javul minél inkább nyit a társadalomra,* és odafigyel másokra a szükség idején. Ez új motivációként hat a családra társadalmi szerepvállalásában. A társadalom alapjává és annak legfontosabb erőforrásává válik. A szeretetre való készség sokszor túllépi a család szeretetigényét. A pár készen áll más gyerekeknek a szolgálatára és oktatására, a szülők így sokak apja és anyja lesz.

„Legyetek hát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!”: a tökéletesség, ami a családokat közelebb viszi a mennyei Atyához, az életnek azon „többlete” a családi közösségen túl, ami az Isten túlaradó szeretetét tükrözi teremtenyei iránt. Egyes családok kitarják ajtajukat, odafigyelnek mások vesződésére és szegénységére, vagy csak egyszerűen kopogtatnak a szomszéd ajtaján, hogy megtudják szükségük van-e segítségre. Más családok jó állapotban lévő ruhát ajándékoznak a rászorulóknak, segítenek gyermekeik osztálytársainak, házi feladatukat elkészítésében, befogadnak egy család nélkül maradt gyermeket, vagy próbálnak segíteni a családi szeretet melegének megőrzésében, ott ahol az anya vagy apa egyedül maradt. Megint mások pártfogolnak családokat, hogy segítsék őket a mindennapok számtalan nehézsége közepe, és megtanítják gyermeküket a más fajhoz, kultúrához vagy valláshoz tartozók megsegítésére. *Így a világ szebbé és élhetőbbé válik* mindenki számára és az egész társadalom javára van.

Nem véletlenül beszél az adakozásról az evangélium egyből a tökéletességre való meghívás után. Az önfenntartó gazdaságban az adakozás a javak újra elosztásának és a társadalmi igazságosság gyakorlásának egy formája volt. Jézus arra buzdít, hogy ne keressük mások elismerését, az adakozást ne használjuk fel arra, hogy mások előtt jobb színben tűnjünk fel, hanem cselekedjünk a rejtekben. A szív rejtekében az Istennel való találkozás megerősíti gyermeki mivoltunkat, ami annyira hasonlít az Atyáéra; egy távoli, elérhetetlennek tűnő cél, amit azonban a családi élet sokkal közelebb hoz.

E. Egyház tanítása

*A család adományozza a társadalom számára az ingyenes szeretet értékes gyümölcsét, ami szeretetteljesség, jóság, szolgálat, az érdekek nélküli kölcsönös megbecsülés ruháját ölti magára. Másik részről, amint azt a **Familiaris consortio** következő része is mutatja, az Egyházi Tanítóbivatal mindig is törekedett arra, hogy láthatóvá tegye: a család azon túl, hogy a szeretet iskolája, „a szociális erények első iskolája” is. Egy különleges, ősi és nyilvános dimenzióval rendelkezik, ami pozitívan befolyásolja a társadalom működését és a társadalmi kötelékek stabilitását.*

A család társadalmi szerepvállalása

„A család eleven és rendezett szálakkal kapcsolódik a társadalomhoz, amelynek alapját képezi, hiszen szüntelenül táplálja az élet szolgálata által: a társadalom tagjai a családban születnek és a családban kapják meg a szociális erények első iskoláját; ezek az erények pedig a társadalom életének és fejlődésének lelkét jelentik. Így a család természetétől és hivatásától távol áll, hogy magába zárkózzék; épp ellenkezőleg sajátos társadalmi szerepét vállalva meg nyílik más családok, valamint a társadalom felé. A közösség és a részesedés megtapasztalása, amely a család mindennapos életét jel-

lemzi, a család első és alapvető hozzájárulása a társadalom javához. A családi közösség tagjai közötti kapcsolatokat — a minden egyes tagban a személyi méltóságra támaszkodó és azt becsülő — »ingyenesség« irányítja és hatja át; ezért lesz szeretettől áthatott az együttlétük, a beszélgetéseik; ezért lesznek önzéstől mentesek az érzelmi kapcsolataik, s így lesz nagylelkű a szolgálat és szoros a lelki kapcsolat.” [Familiaris consortio 42-43]

F. Kérdések házaspári és csoportos beszélgetéshez

Kérdések a Pároknak

1. Milyen értékeket vallanak magukénak a gyermekeink azok alapján ahogy élünk?
2. A mi családjunk próbálja a maga környezetében a társadalmat építeni?
3. Mennyire figyelünk oda a szegényekre és a rászorulóakra?

Kérdés a családok csoportjainak és a közösségnek

1. Mik a legégetőbb szükségégek a közösségünkben?
2. Mit tehetünk a rászorulók érdekébe?
3. Melyik családoknak segíthetnénk? Hogyan?

G. Elköteleződés a családi és a társadalmi életért

H. Ima saját szavainkkal. Miatyánk.

I. Záró ének

5. A MUNKA ÉS AZ ÜNNEP A CSALÁD ÉLETÉBEN

A. Köszöntés és kezdő ének

B. A Szentlélek hívása

C. Olvasmány a Szentírásból

„Isten újra szólt: »Teremtsünk embert képmásunkra, magunkhoz hasonlónak. Ők uralkodjanak a tenger halai, az ég madarai, a háziállatok, a mezei vadak és az összes csúszómászó fölött, amely a földön mozog.« Isten megteremtette az embert, saját képmására, az Isten képmására teremtette őt, férfinek és nőnek teremtette őket. Isten megáldotta őket, Isten szólt hozzájuk: »Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet és vonjátok uralmatok alá. Uralkodjatok a tenger halai, az ég madarai és minden állat fölött, amely a földön mozog.« Azután ezt mondta Isten: »Nézzétek, nektek adok minden növényt az egész földön, amely magot terem, és minden fát, amely magot rejtő gyümölcsöt érlel, hogy táplálékotok legyen. A mező vadjainak, az ég madarainak s mindennek, ami a földön mozog és lélegzik, minden zöld növényt táplálékul adok.« Úgy is történt. Isten látta, hogy nagyon jó mindaz, amit alkotott. Este lett és reggel: a hatodik nap. Így készült el a föld és az ég minden bennelevővel együtt. Isten a hetedik napon befejezte művét, amit alkotott. A hetedik napon megpihent munkája után, amit végzett. Isten megáldotta és megszentelte a hetedik napot, mert azon megpihent egész teremtő munkája után. Ez a története az ég és a föld teremtésének, ahogy az lefolyt.» (Ter 1,26-31; 2,1-4)

D. Katekézis a Biblia alapján

1. Isten azt mondta: „teremtsünk embert”. A biblia beszámolója az ősi kezdetekről bemutatja az ember teremtését férfinak és nőnek, Isten kezének művét, munkájának gyümölcsét. Isten úgy teremt meg az embert, ahogy a fazekas formálja az agyagot (Ter 2,7). Isten élteni és megszabadítja népét Egyiptomból. Azzal hogy Isten Izraelt a fogságból az ígért földjére vezeti, hasonlít a pásztorra, aki munkájával a legelőre irányítja a nyáját (Zsolt 77, 21).

Isten teremtő művét szavai kísérik, sőt teremtése a szavain keresztül valósul meg: „Isten azt mondta »teremtsünk embert képmásunkra és hasonlatosságunkra«... és Isten megteremtette az embert saját képmására”. *Isten semmit nem „használatra” teremtett elsősorban, hanem arra, hogy gyönyörködjön benne.* Azért nézi meg a jót amit teremtett, hogy meglássa ragyogását és örüljön szépségének. Számára a műve egy remekműnek tűnik.

Aki képes elámulni a világ csodáin újra átéli valamiféleképpen Isten örömét. A világmindenség szépsége még manapság is arra hívja azokat, akik képesek egyszerű szívvel és hittel nézni, hogy fedezzék fel abban Isten teremtő kezét és értsek meg: ez nem véletlenül jött létre, hanem a Teremtő szeretetteljes műve az ember számára, aki nem csak egyszerűen „jó” mint minden más teremtmény, hanem „nagyon jó”.

A szavak amelyek Isten teremtését kísérik, nem hiányozhatnak az dolgozó ember szájából sem. Soha nem fordulhat elő, hogy a munka terhének nyomása elhallgattassa az embert! Ha megfosztják az embert a szólás jogától a rabszolgaságba kényszerítik, képtelen lesz munkájának örülni, hiszen ura elkobozza munkájának minden gyümölcsét.

Az embernek dolgoznia kell, hogy megéljen, de *a munkakörülményeknek védeniük, sőt élő kell mozdítaniuk a személyi méltóságot.* A munkaerő piac nem kevés embert kényszerít, különösen a fiatalokat és nőket, huzamosabb időn keresztül bizonytalan helyzetbe. Ez gátolja a munkavégzéshez szükséges stabil körülmények kialakulását és az anyagi és szociális biztonság megteremtését. Ezek a feltételek nélkülözhetetlenek a fiatalabb nemzedékek számára a családalapításhoz és a családok számára a gyerekvállalásához és gyermekneveléséhez.

Az úgynevezett „globalizáció” által megkívánt munkáltatói „rugalmasság” nem igazolja azoknak a munkavállalóknak az állandó bizonytalanságban tartását, akiknek a „munka erejük” az egyetlen lehetőségük önmaguk és családjuk el-tartására. Ennek megfelelően fontos, hogy a társadalombiztosítás és más biztosítási mechanizmusok olyanná tegyék a munka világát, hogy különösen azok a családok, melyek legkényesebb pillanataikat élik, mint az anyaság, vagy a legnehezebbeket, mint a betegség és a munkanélküliség, számíthassanak valamiféle anyagi biztonságra.

2. Isten azt mondta... legyenek termékenyek töltsétek be a földet. A „nagyon jó” teremtés nem csak elmélkedés tárgyát képezi az ember számára, hanem hívás is egyben az azzal való együttműködésre. A munka minden ember számára egy hívás arra, hogy együttműködjön az Isten művével és ezért ténylegesen a megszentelés helye. A valóságot műveli meg elismerve, hogy a világ Istentől származik, amely magával ragadja, hogy beteljesedjen a jó mű, melyet Ő kezdett meg. Mindez azt is jelenti, hogy a jelenlegi gazdasági válság által kiváltott nagymértékű munkanélküliség nem csak a megélhetés alapvető eszközeitől fosztja meg a családokat, hanem azáltal, hogy tagadja vagy lebecsüli a munka élményének fontosságát és így megakadályozza az embert kiteljesedésében.

Az ember nem a munka alávetettje, az ember arra hivatott, hogy munkáján keresztül „uralma alá vonja a földet” (Ter 1,28). Az egész Föld az ember rendelkezésére áll, hogy erőfeszítésével és tehetségével felfedezze az élethez szükséges kincseket és azokat felhasználja rendeltetésüknek megfelelően. Éppen ezért ma még kevésbé szabad megfelelkezünk arról, hogy Isten a Földet mint egy kertet bízta ránk, hogy azt megműveljük és megbecsüljük (Ter 2,7).

A Föld természeti kincseinek felelősségteljes felhasználása a fenntartható fejlődés érdekében mára egy kulcsfontosságú kérdéssé vált: az „Ökológiai kérdéssé”. A planéta különböző zónáinak környezeti pusztulása, a környezet-szennyezés és más negatív tényezők mértékének növekedése, mint például: a Föld túlmelegedése, mint ha csak vészharangként csengene egy olyan műszaki fejlődés következtében, mely nem vesz tudomást saját tevékenységének káros mellékhatásairól. Elengedhetetlen olyan ipari, mezőgazdasági és urbanisztikai politika kidolgozása, mely az embert és a teremtmények megóvását helyezi a középpontba. Mindez feltétele egy élhető és befogadó világ kialakításának a családok számára, már a mai világban is, de a jövőben még inkább.

Isten a hetedik napon megpihen, a világ és az ember megteremtése után. Isten megpihenése arra emlékezteti az embert, hogy ő is álljon meg a munkával, nehogy a lelki, családi, közösségi életét feláldozza a gazdagság hajszolására, a karrierizmus illetve a hatalomvágy oltárán. Az emberi kapcsolatok nem csak munkakapcsolatokból állnak, melyeknek pusztán anyagi vetülete van. Az embernek szüksége van az ingyenes családi szeretetkapcsolatokra valamint a baráti és rokoni kötelek ápolására. Sajnos a mai nyugati kultúra csak az egyén hasznosságát veszi figyelembe termelés és a fogyasztás szempontjából: az egyedülálló produktívabb mint a családos, mert rugalmasabb és alkalmazkodóbb a munkabeosztáshoz, és százalékarányosan többet fogyaszt.

3. Teremtsünk embert képünkre és hasonlatosságunkra. Mivel az ember Isten képére és hasonlatosságára teremtett (Ter 1, 26) ő is dolgozik és megpihen. A pihenés nyugalma és az ünnep örömteli pillanatai lehetőséget adnak a hálaadásra a teremtő és megváltó Istennek. Azzal, hogy az emberek megszakítják munkájukat, megtapasztalják és emlékeznek arra, hogy munkavégzésük Isten teremtő tevékenységéből eredeztethető. *Az emberi kreativitás gyökerei a teremtő Istenben találhatók:* csak ő teremt a semmiből.

Istenben megpihenve, az ember egyensúlyba hozza munkájára és emberi kapcsolataira szánt idejét. Isten úgy akarta, hogy a munkavégzés a legmélyebb emberi kapcsolatokat szolgálja. A munkával az ember nem csak magának keresi meg a kenyeret, hanem azoknak is, akikkel együtt él. A munkán keresztül a házastársak táplálják kapcsolatukat és gyermekeiket. A munka, ezen kívül, az *igazságosság gyakorlása is, ami által az egyének részt vesznek a társadalom javaiból és hozzátesznek a közjó kibontakozásához.* A munkaszünet megfelelő pillanat a szeretet erősítésére a családban, más családokkal való kötelek szorosabbra fűzésére és az ingyenesség ideje a személyek közötti és társadalmi kapcsolatokban. A fogyasztói társadalom kielégítésére berendezkedett gazdaság által diktált munkatempó korlátozza, sőt bizonyos foglalkozások esetén majdnem eltünteti az élet közösségi, de főként családi pillanatait. A jelenlegi életkörülmények úgy tűnik megcáfolják mindazt, amit a mai napig elképzeltünk. Azt hittük, hogy a technológia fejlődésével több szabadidőnk lesz. A fékevesztett munkatempó és a munkába utazás ideje drasztikusan csökkenti a házaspárok együtt töltött idejét, illetve a gyermekekre szánt időt. A gazdaságilag fejlett országokban egyike a legkomolyabb kihívásoknak a *munkára és a családra szánt idő egyensúlyba hozása.* Ezzel szemben a fejlődésben lévő országok nehéz feladata a produktivitás növelése anélkül, hogy az emberi, családi és közösségeken belüli kapcsolatok ennek kárát látnák és enyhíteni a családokat sújtó nehéz helyzeten, amit a munkaerő ki- és bevándorlása okoz.

4. Isten megáldotta őket... A teremtés elbeszéléséből a házastársi szeretet és a munka szoros kapcsolata tűnik ki: Isten áldása a pár termékenységre vonatkozik és a föld uralmuk alá hajtására. A kettős áldás *a családi élet és a munka jóságának felismerésére sarkall minket.* Éppen ezért, arra buzdít, hogy tartsuk meg a harmóniát és egyensúlyt a családi élet és a munka világa között. Nem hiányoznak az ez irányban tett kísérletek, mint például a részidős munka, ahol ez lehetséges és előnyös, vagy különféle engedélyek, munkavégzés alóli felmentések, melyek összeegyeztethetőek a munkakövetelményekkel, de ugyanakkor a család igényeit is kielégítik. A munkabeosztás rugalmassága is segíthet kiegyensúlyozni a családi kötelek ellátását, különösen a gyermekneveléshez kapcsolódókat és a munka követelményeit.

Az áldás a házaspárokra száll, *hogy termékenyek legyenek és gyümölcsöt hozzon kezük munkájától a föld.* A család, melyet Isten megáld arra hivatott, hogy felismerje az Istentől kapott ajándékokat. A hálaadó imádság az étkezéseknél egy módja annak, hogy emlékezzünk mindarra a jóra amit Istentől, minden jónak forrásától kaptunk. Az együttes magunkba szállítás, hálaadás és Isten dicsőítése, legalább annyira egyszerű gesztus mint amennyire mély. A mennyei Atya iránti hálaánk kifejezése, aki odafigyel földi gyermekeire és bőségesen adományozza nekik a szeretet kegyelmét és a kenyeret, hogy éljenek.

E. Egyház tanítása

Nem csak a munka, hanem maga az ünnepeken való megpihenés is egy alapvető jog, melyek együtt egy nélkülözhetetlen jót alkotnak az egyén és a családja számára, amint azt a Sacramentum caritatis szinódus utáni apostoli buzdítása is megállapítja. A férfi és a nő a munkájuk által többé lesznek, a közösségre és a találkozásra teremtették őket. A vasárnap tehát nem csak a fáradozások megszakítása, nem arra való, hogy extrém és féktelen programokkal és élményekkel töltsük meg. Sokkal inkább egy nap a pihenésre, mely nyitottá tesz a találkozásra, a másik újra felfedezésére.

„Végül nagyon határozottan emlékeztetünk arra, hogy az Úr napja a pihenés és a munkaszünet napja is. Nagyon óhajtjuk, hogy ezt a polgári társadalom is ismerje el, úgy, hogy lehetőség legyen a munkaszünetre büntető következmények nélkül. A keresztények ugyanis nem a zsidó hagyomány szombatjától függetlenül látták az Úr napjában a mindennapi munkától való megpihenés napját. Ennek pontos jelentése volt, mert a munka relativizálását jelentette, azt, hogy a munka célja az ember: a munka van az emberért, és nem az ember a munkáért. Könnyű észrevenni a védelmet, ami ebből az ember számára következik, aki ezáltal kiemelkedik a rabszolgaság egyik formájából. Miként volt már alkalom kifejezni: »a munkának elsődleges jelentősége van az ember önmegvalósítása és a társadalom fejlődése szempontjából, ezért elengedhetetlen, hogy mindig a személy méltóságának tiszteletben tartásával és a közjó szolgálatában szervezzék meg és végezzék. Ugyanakkor elengedhetetlen, hogy az ember ne legyen a munka rabszolgájává, ne bálványozza, ne abban találja meg az élet végső és meghatározó célját.« Az Istennek szentelt napon az ember megtalálja létének és munkás tevékenységének értelmét.” [Sacramentum caritatis 74]

F. Kérdések házaspári és csoportos beszélgetéshez

Kérdések a Pároknak

1. Úgy érezzük, hogy munkánkon keresztül beteljesedünk?
2. Megbeszéljük a munkában átélt élményeket?
3. A munkavégzés nem megy néha a családi és a házastársi kötelességek ellátásának rovására?
4. Szoktunk az étkezések előtt és után imádkozni? Mit jelent számunkra az étel megáldása?

Kérdés a családok csoportjainak és a közösségnek

1. Szentelünk elég figyelmet keresztény közösségeinkben a munkahelyi és gazdasági problémáknak?
2. A Caritas in veritate című enciklikájában XVI Benedek a méltóságteljes munka feltételeiről beszél. Milyen elhatározással tudnánk minden ember számára méltóságteljes munkát biztosítani?
3. A munka világában a rugalmasságra egy lehetőségként, vagy inkább fenyegetésként tekintünk?
4. Miként bálványozza a munkát a mai társadalom?

G. Elköteleződés a családi és a társadalmi életért

H. Ima saját szavainkkal. Miatyánk.

I. Záró ének

6. A MUNKA FORRÁS A CSALÁD SZÁMÁRA

A. Köszöntés és kezdő ének

B. A Szentlélek hívása

C. Olvasmány a Szentírásból

„Derék asszonyt ki talál? Értéke a gyöngyét messze meghaladja. Férje egész szívével ráhagyatkozik, és nem jár rosszul vele. Mindig a javára van, sose a kárára, életének minden napján. Előteremti a gyapjút és a kendert, és mindent beszerez, ügyes kézzel. Olyan, mint a kalmárok hajója: messze földről szállítja az élelmet. Bár még éjszaka van, már fölkel, és ellátja a háza népét eledellel, szolgálólányait egy egész napra valóval. Szántóföld után néz és meg is szerzi, szőlőt telepít a keze munkájából. Jól körülköti derekát az övével, és nekifeszíti karját a munkának. Tudja, hogy jó hasznot hajt, éjnek idején sem alszik ki lámpája. Kinyújtja a karját a guzsaly után, és a kezével megfogja az orsót. Kiterjeszti kezét az elnyomott fölé, a szűkölködőnek meg a karját nyújtja. Nem kell féltetnie háza népét a hótól: egész háza népét ellátta kettős ruhával, és takarókat is csinált magának. Ruhája bársonyos len és bíbor gyapjú. Férjét a kapuknál igen nagyra tartják, hogyha tanácsban ül az ország véneivel. Ingeket is készít és eladja őket, öveket is árul a kereskedőnek. Az erő érzete veszi körül, vidáman néz a jövőre. Ha kinyitja a száját, bölcsen beszél, jószó tanítás árad a nyelvéről. Szemmel tartja háza népének munkáját, a tétlen lustaság nem kenyeré. Kiállnak fiai, s boldognak hirdetik, a férje is fölkel és így dicséri: »Sok asszony megmutatta, milyen derék, de te felülmúlod őket, mind valamennyit!« Csalfa dolog a báj, a szépség mulandó, de az okos asszonynak kijár a dicséret. Magasztaljátok keze munkájáért, a városkapuknál dicséritek tetteit!” (Péld 31, 10-31)

D. Katekézis a Biblia alapján

1. Derék asszonyt ki talál? A példabeszédek könyvének ábrázolásában a nő tevékenysége alapvető fontosságú a háztartásban és a családi életben. A nő az emberi és egyben isteni bölcsesség szimbólumaként megjeleníti az egész emberiség kreativitását, zsenialitását. A nőnek tulajdonított jellemvonások valóban hasznosnak bizonyulhatnak minden ember számára, akik felelősséggel tartoznak a családjuk és munkájuk iránt.

Az imént lefestett kép, az ideális nőnek a képe, aki jó kapcsolatokat ápol a családon belül. A feleség jó szervezőképességének és dolgoosságának köszönhetően a férj lehetett a bíró, egy mesterség, ami a vének szabálya szerint a bölcs férfiakat illette meg, akik az idő múlásával egyre bölcsőbbek lettek.

A háztartásbeli és a hivatásos feladatoknak ez a megosztása rávilágít a férj és feleség közötti megegyezés fontosságára, mely lehetővé teszi mindkettőjük munkájának tervezését: mindkettőjüknek feladata *igyekezni, hogy a másik jobban kamatoztathassa talentumait*. A társadalomnak a maga részéről biztosítania kell a házaspárok számára a szükséges támogatást, hogy készen álljanak a munka világában szabad és felelősségteljes döntéseket hozni. A gyermekek is, a férj-jel együtt az anyát dicsérik, örülnek erényeinek. Ezek a idealizált sorok, egy olyan családi modellt állítanak elénk, amely megihlet és ösztönöz. A mintaszerű család az Úrfélelemben él és Istenben bíz.

A nő tudja milyen felelősség van rábízva és igyekszik önmagát nem kímélve megfelelni a feladatnak, ami rá lett bízva. Hozzáállásával mindenkit felelősségteljes viselkedésre invitál, és arra, hogy odafigyeljen a másikra a családban, ügyeljen a társadalom egészére és így hozzájáruljon a közjó kibontakozásához. Az Istentől kapott adományok és személyes adottságok *felelősséget rónak ránk Istennel és a felebarátokkal szemben*. Elég csak a talentumok példabeszédére gondolkunk, melyeket azért adta az Isten, hogy megsokszorozzuk azokat. (vö. Mt 25, 14-30).

2. Bár még éjszaka van, már fölkel. Az éjnek idején való felkelés illetve az éjszakai munka olyan buzgó-ságot mutat a nőben, ami nem túri a lustaságot. A nő trehányság nélküli dolgoosságát a szöveg egy későbbi része kiemeli a következő szavakkal: „Szemmel tartja háza népének munkáját, a tétlen lustaság nem kenyeré”. Mindenkinek feladata, hogy *folyamatosan ügyeljen és ne engedjen a lustaság kísértésének*, nehogy elhanyagolja kötelességeit és feladatait. Az ideális nőnek ábrázolása nem enged meg semmiféle lustaságot. Annak az ikonja, aki nem fél a fáradozásoktól és áldozathozataltól, mert tudja, hogy erőfeszítései nem hiábavalók, hanem értelmük van. Munkájával ugyanis, a családjá szükségét elégíti ki és készen áll a szegény és a rászoruló segítségére.

Ez a mindig aktuális példa segítséget nyújt a családi élethez. A családi élet felelősségei közé tartozik a nyitottság másokra, segíteni őket szükségükben, attól függetlenül, hogy mennyire állnak közel a családhoz. A családok életében a szegényekre való odafigyelés a felebaráti szeretet megélésének egyik legszebb módja. Az a tudat, hogy az ember saját munkájával segíthet azokon, akik segítséget szenvednek, erősíti az elszántságot a munkában és megtartóerő a munka nehézségei közepette. Ugyanakkor javaink megosztásával és adakozásunkkal elismerjük, *hogy minden amit kaptunk kegyelem*, és hogy jólétünket Istennek köszönhetjük, amit nem tarthatunk meg magunknak, hanem másokkal is meg kell osztanunk. Ilyen hozzáállással a társadalmi igazságosságot mozdítjuk elő és a közjó megteremtéséhez járulunk hozzá, legyőzzük ezáltal a gazdagság önző mivoltát és így elutasítjuk a közjó iránti közömbösséget.

3. Ha kinyitja száját, bölcsen beszél. Jellegzetes vonása az ideális családnak, hogy ódzkodik a pletykálkodástól. Miről beszélget az ember a családban? Milyen a beszélgetések hangvétele? A példabeszédekben ábrázolt nő azzal nyűgözi le a hallgatóságát, hogy: „ha kinyitja száját, bölcsen beszél, jóságos tanítás árad nyelvéről”. A szülők kötelessége, hogy megtanítsák gyermekeiket a jót megtenni és a rosszat elkerülni és végül, megbecsülni az Isten és a felebaráti szeretet parancsát. *A szülők koherens életvitele annál jobban megerősíti és igazsá teszi a tanításukat*, minél inkább az a jó teljesítéséről és a szeretet megéléséről szól. Annak a példája örök életű és megőrzi hatékonyságát különösen a mai világban, aki azt éli amit tanít.

A mai kommunikáció sokszor torznak bizonyul: Szavakkal és bizonyos üzenetekkel vagdalkozik, annak a könnyelműségével, aki nem vállal semmiféle felelősséget mindazért, amit mond. A felelősségteljes egyén keresi az igazságot és arról beszél, amiről meg van győződve. A biblia bölcsessége szerint menekülünk a hazugság elől és kerüljük a felesleges beszédet is. A keresztény család felelőssége, hogy az Isten Igéjét hallgatva, arról hűségesen tanúságot tegyen és, ne fojtsa meg azt haszontalan szavakkal.

Egy olyan társadalomban, ahol a torz kommunikáció és a hazugság oly sok szenvedésnek és vizálynak okozója, *a család lehet az a hely, ahol a gyermeket az őszinteségre és az igazságra nevelik*. Beismerni a hibákat, bocsánatot kérni, és felvállalni koherens módon a felelősséget egy életstílus, ami mindennek mondható, csak spontánnak nem. A keresztény családban a gyermeket erre már kiskorától fogva nevelik.

A bölcsen beszélő eszményi asszony „nyelvéről jóságos tanítás árad”. A bölcs beszéd lényege *a jó hangsúlyozása*, elkerülve a kritikát, ami csak a család szétzilálásához vezet. Engedjük, hogy Isten Igéje megvilágosítsa és gazdagítsa a családi életet és így még inkább az evangélium mintájára formálja.

4. Vidáman néz a jövő elé. A családi élet, és a nő élete a családban közel sem annyira könnyen elérhető ideál, mint ahogy az a Példabeszédek könyvéből tűnhet. Erre példa: amikor a nő kénytelen két helyen dolgozni, otthoni és munkahelyi kötelességeket ellátni. Ilyen esetben kulcsfontosságú, a gyakorlatiasság és szülői szeretet szempontjából, *hogy a házaspárok megosszák a gyermeknevelés feladatát és együttműködjenek a háztartási feladatok ellátásában*. A nagymamák szerepe a családban manapság fontosabb mint valaha. A családi élethez való hozzájárulásuk azonban sokszor talán túlzottan kis mértékben elismert, vagy épp ellenkezőleg túlzott mértékben élnek segítségükkel és így kihasználják azt.

Ma is időszerű a vidáman jövőbe néző nő képe, aki így emlékeztet a jövőbe vetett bizalom fontosságára. Sok család a remény hiteles jelképévé vált társadalmunk számára, annak ellenére hogy ők sem kivétel a mindennapi fáradozások alól. A remény erényének alapja a bizalommal teli ráhagyatkozás az Isteni Gondviselésre.

Minden feleség és anya irányába a hála a legkevesebb ami elvárható: „becsüljétek meg a kezük munkáját”, ahogy azt a Példabeszédek könyve mondja. A háztartási munkák, mint például az otthon rendben tartása, a gyerekek taníttatása, az idősek és a betegek gondjának viselése, sokkal nagyobb szociális értékkel bír mint más, manapság jobban megfizetett hivatások. *A nőnek nélkülözhetetlen szerepe van a családi élet formálásában és a társadalom helyes fejlődésében*. A emberek részéről ezen értékek elismerése és helyes értékelése még várat magára.

A család az ideális környezet sok erény kialakítására, mely szintén a szeretetteljes és hálás megbecsülésre tanít a szülők irányába, a magukat nem kímélő odaadásukért. A gyermek megtanul köszönetet mondani és sok más elengedhetetlen apróságot. „Ajándék és felelősség”: ez a mottó, jelöli ki a család és annak minden egyes tagja számára a rájuk váró munkát. Mindannyian arra hivatottak, hogy felismerjék az Istentől kapott ajándékokat, a sajátjaikat a többiek rendelkezésére bocsássák, és a többiekét is értékeljék. Mindenki felelős a mások életéért: munkájával mindenki a családját szolgálja és az abból származó javakból a rászorulóknak is adhat. Az ilyen élet kitágítja a szeretet skáláját és a családi köteleket, így minden férfin és nőben felismerjük testvérünket, aki ugyanannak az Atyának gyermeke.

E. Egyház tanítása

*A munka kétféleképpen forrás a család számára. Először is mert a megélhetést és a fejlődést biztosítja, másodszer pedig azért, mert ez az a hely ahol a családok és a nemzedékek közötti szolidaritást lehet gyakorolni. Az Egyház tanítása azt javasolja, hogy a munkát és a családot kölcsönös kapcsolatukban kezeljük. Milyen más fejlődési modellt tudnánk elképzelni a család helyett, mely a munka gyümölcséből él, és saját életet hozó döntésein keresztül irányítja önnön fejlődését? A **Laborem exercens** a munka és a család közötti kölcsönös kapcsolat fontosságát hangsúlyozza és emlékeztet arra, hogy „a család olyan közösség, melyet a munka segítségével lehet megalapozni. Ugyanakkor minden egyes ember számára a család jelenti a munka első iskoláját”.*

A munka és a család

„A munka ugyanis az a fundamentum, amelyre a családi életet építik, amely az embernek természetes joga és hivatása. A javak e két körének – az egyik a munkához tartozik, a másik az emberi élet családi jellegéből következik – helyesen kell egymáshoz kapcsolódnia, és megfelelő módon át kell hatniuk egymást. A munka bizonyos értelemben feltevése annak, hogy családot lehessen alapítani, mivel a családnak bizonyos javakra szüksége van az élethez, s e javakat az ember általában munkát végezve szerzi meg. A munka és a serénység a családon belül folyó egész nevelési folyamatot áthatja, mégpedig azért, hogy mindenki „emberré váljon”, olyan emberré, aki a munka segítségével uralkodik a dolgokon; ez az „emberré válás” az egész nevelési folyamat elsődleges célja. Miként nyilvánvaló, itt a munkának mindkét arculata közrejátszik: az egyik, amely lehetővé teszi az élet és a család fenntartását, s a másik, amely a család elé kitűzött célok, főleg a nevelés megvalósítását teszi lehetővé. Természetesen a munkának ez a két jelentése szorosan összetartozik és kiegészítik egymást.

Általánosságban emlékeztetnünk kell rá és hangsúlyoznunk kell, hogy a család egyike azoknak a legfontosabb pilléreknek, melyekre az emberi munka társadalmi-etikai rendjének irányulnia kell. Amikor az Egyház e problémáról tanít, mindig külön figyelmet szentel a családnak, s mi magunk is e Levelünkben még visszatérünk rá. Igazában ugyanis a család olyan közösség, *melyet a munka segítségével lehet megalapozni*, s ugyanakkor minden egyes ember számára a család jelenti a munka első iskoláját.” [Laborem exercens, 43]

F. Kérdések házaspári és csoportos beszélgetéshez

Kérdések a Pároknak

1. Megköszönjük-e az Úrnak, hogy dolgozhatunk és így megélhetést biztosíthatunk családunk számára?
2. Milyen kapcsolatban áll a munkánk a házastársi és szülői mivoltunkkal?
3. Kivesszük részünket mindketten a háztartás körüli munkák elvégzéséből és a gyermeknevelésből?

Kérdés a családok csoportjainak és a közösségnek

1. Tapasztalható-e a munka világában hátrányos megkülönböztetés férfiak és nők között, hajadonok és férjezett nők között?
2. Milyen szerepet tölthet be a család, az iskola, a plébánia az ifjak dolgosságára és társadalmi felelősségvállalásra való nevelésében?
3. Hogyan lehetséges manapság a munka világában a szolidaritás visszaállítása? Hogyan segíthet ebben az Egyház?

G. Elköteleződés a családi és a társadalmi életért

H. Ima saját szavainkkal. Miatyánk.

I. Záró ének

7. A MUNKA KIHÍVÁS A CSALÁD SZÁMÁRA

A. Köszöntés és kezdő ének

B. A Szentlélek hívása

C. Olvasmány a Szentírásból

„Az Úristen kertet telepített Édenben, keleten, és oda helyezte az embert, akit teremtett. És az Úristen a földből mindenféle fát sarjasztott, ami tekintetre szép és táplálkozásra alkalmas; azután kisarjasztotta az élet fáját a kert közepén, meg a jó és a rossz tudásának a fáját. Az Úristen vette az embert és Éden kertjébe helyezte, hogy művelje és őrizze. (Ter 2, 8-10,15) Az embernek ezt mondta: »Mivel hallgattál az asszony szavára és ettél a fáról, jóllehet megtiltottam, hogy egyél róla, a föld átkozott lesz miattad. Fáradtsággal szerzed meg rajta táplálékodat életed minden napján. Töviset és bojtortjánt terem számodra. A mező fűvét kell enned. Arcod verítékével eszed kenyeredet, amíg vissza nem térsz a földbe, amiből lettél. Mert por vagy és a porba térsz vissza.«» (Ter 3, 17-19)

D. Katekézis a Biblia alapján

1. Az Úristen kertet telepített Édenben. Az Édenkert ajándék, melyet Isten ajándékoz. Vízben gazdag csodás hely és vizei öntözik az egész föld kerekét. Az első feladat, amivel Isten megbízza az embert az, hogy dolgozzon a kertben, ápolja és óvja azt. Az élet lehetét lehel Isten az emberbe, így kreatívabbá, erősebbé, okosabbá és élet-erősebbé teszi, hogy készen álljon az együttműködésre a teremtett világgal.

Isten nem irigy saját művére, épp ellenkezőleg nagylelkűen és teljes bizalommal az emberek rendelkezésére bocsátja azt. Ő nem csak gondjukra bíz minden teremtményt, hanem lelket ajándékoz nekik, hogy így aktívan részt vehessenek az ő teremtő művében, az ő terve szerint formálva azt. A lélek az a forrás, melyet Isten adott az embernek, hogy Miatta és Vele együtt törődjön az egész teremtett világgal.

Az ember nem azért lett teremtve, mint ahogy azt néhány régi keleti vallás tartotta, hogy az istenek munkáját végezze, vagy hogy az ő rabszolgájuk legyen a legmegalázóbb munkákban. Az emberiséget azért teremtette Isten, hogy a természettel törődjön és aktívan együttműködjön a teremtett világgal.

A bibliai hagyományban a kétkezi munka nagy megbecsülésnek örvend és a rabbinikus iskolák szerint a tanulásához kapcsolódik. Manapság növekvő megvetéssel tekintenek bizonyos munkákra, különösen is a kézműipari munkákra. Ezért ma időszerűbb mint valaha *újra felfedezni a kétkezi munkák méltóságát*. A földi kert őrzése és gondozása, melyet Isten bízott az emberiségre, nem csak a szívre és az elmére vonatkozik, hanem a kezekre is. A mezőgazdasági munka és a kézműipari és ipari termelés megmarad a munkának azon két fő formája, melyeken keresztül az emberek hozzájárulnak minden személy és az egész társadalom fejlődéséhez. Amint azt a **Laborem exercens** 9-es pontja mondja: A munka az embernek azért java, mégpedig emberségének java, mert általa az ember nem csupán a természetet változtatja meg úgy, hogy saját szükségletei szerint alakítja, hanem önmagát is, mint embert tökéletesíti, sőt bizonyos módon „emberebbé” válik.

2. Az Úristen az Édenkertbe helyezte az embert. Isten nem csak kialakít egy kertet, hanem elhelyezi benne az embert. A földi kertet azért adja az embereknek, hogy egységben éljenek és munkájukat végezve törődjenek egymással. A munka nem egy isteni büntetés, ahogy azt az antik mitológia festi le, rabszolgaságot sem jelent, amint azt a görög-római kultúra állította be, hanem alapvető tevékenység minden emberi lény számára. A világ elvárja, hogy az emberek dolgozzanak. Lehetőségük és felelősségük, hogy a teremtett világban kivitelezék a Teremtő Isten tervét. Eből a szempontból a munka az Istenkapcsolat és az iránta való hűség megélésének egy formája.

A munka tehát önmagában nem az élet célja. Annak igazi célja nem a végletekben található. A cél az, hogy az emberek közösen felelősséget vállalva és egyetértésben éljenek Teremtőjükkel. Ha a munka céllá válik önmagában, a munka bálványá veszi át az Istennel való együttműködés helyét. Nem csak azt kéri tőlük, hogy dolgozzanak, hanem hogy „óvják és műveljék” a világot, amit teremtett. *Az ember nem önmagának dolgozik, hanem Isten művével együttműködik*, aktívan és felelősségteljesen. Így menekül a lustaság elől és a dolgosságot keresi, hogy „munkájával óvja és művelje” a világot.

A földművelés az a munka, amit az ember az Édenkertben kapott, ami főként abban áll, hogy a föld gondozásával elérje a magok termékennyé válását és azok bőséges termést hozzanak. Művelni a teremtett világot anélkül, hogy azt tönkretennénk, okulni a természet törvényeiből, az emberiség szolgálatába állni, minden egyes férfi és nő szolgálatába aki Isten képmására lett teremtve, igyekezni kiszabadítani őket a rabszolgaság minden formájából, legyen az akár a munka rabszolgasága. Ezek mind feladatok, melyeket az ember kapott, hogy egy családdá egyesítse az egész emberiséget.

3. Hogy művelje és őrizze. Az első teremtéstörténet (**Ter 1**) az állatok és a föld feletti uralkodást állítja előtérbe, míg a második (**Ter 2**) inkább a vetésre és a megművelésre helyezi a hangsúlyt. Az első nem egy zsarnoki uralmat ír le, hanem inkább a gazda nemes lelkű uralkodását, aki elfogulatlanul és bölcsen keresi népének javát. A második pedig a gyümölcsök beérését várva a türelemre és a reményre utal inkább.

A várakozás idején az embertől elvárt a remény erényének gyakorlása, amely hasonló ahhoz az erényhez, amit mindenkinél gyakorolnia kellett, akik Izraelben a templomban szolgálatot teljesítettek. A dolgosság ezen túlmenően a földműves alázatát követeli meg, aki megfigyeli a földet, hogy megtudja miként a legjobb azt megművelni, vagy mint a egyszerű asztalos, aki ismeri és elfogadja a fa adottságait.

A földi kincsek helyes használata magába foglalja a teremtett világ megóvását és a szolidaritást a jövő nemzedékekkel. Egy indiai mondás szerint "a földet nem atyáinktól örököltük, hanem gyermekeinktől vettük kölcsönbe". A föld megóvása olyan feladat, ami megköveteli a természet tiszteletét, úgy, hogy elfogadjuk azt a rendet, amit a Teremtő Isten abban elhelyezett. Így munkájukkal az emberek elkerülik a kísértést a természet tönkretételére és a Föld elcsúfítására. Így sokkal inkább Isten álma szerint, a mennyei Atya áldásával, a családi együttélés és együtt ünneplés helyévé teszik.

4. Arcod verítékével eszed kenyered. A munka bálvánnyá válása veszély a család számára is. Ez akkor áll fenn, amikor a munkavégzés teljes elsőbbséget adnak a családi kapcsolatok rovására, amikor mindkét házaspárt elvakítja a haszon keresése és csak az anyagi jólétben keresik a boldogságukat. A munkás számára minden időben veszélyes ha elfeledkezik Istenről, ha engedi, hogy a világi dolgok teljesen lekössék figyelmét abban a hitben, hogy azokban teljesebbé be minden vágya. A munka helyes egyensúlya segít ezeket a zsákutcákat elkerülni és ami megköveteli a család ítélőképességét a háztartásra és munkára vonatkozó döntésekben. Ebből a szempontból igazságtalannak tűnik az elv, mely szerint a nőnek feladata a háztartás és az otthonra való odafigyelés. Az egész családnak részt kell vennie ebben a munkában, a feladatok igazságos elosztásával. Ami a munka világát illeti, természetesen célszerű, hogy a házastársak véleménye megegyezzen az elhúzó távollétek elkerüléséről. Sajnos a család eltartása sokszor nem engedi meg a házastársaknak, hogy a legbölcsebb és harmonikusabb választást hozzák.

A hit- és a családi élet elhanyagolása az Isten és ember iránti szeretet parancs ellen van, amit Jézus elsőnek és legfontosabbnak nevez. (vö. *Mk* 12,28-31). Isten minden család számára azt kívánja, hogy ismerje fel Atyai szeretetét és minden ajándékát. Minden család hivatása, hogy felismerje és a földön élje a mennyei Atya szeretetét.

A fáradozás szerves része a munkának. Ebben a korszakban, amikor „azonnal akarunk mindent” a fáradságos munkára való tanítás gondviselészerűnek bizonyul. A földön az élet bizonytalan és átmeneti. A munka és a családfenntartás fáradozással és fájdalommal teli. A dolgozó ember fáradozásai értelmet és enyhülést talál ha a munkát nem önön önző céljai elérése végett teljesíti, hanem hogy megossza az élet javait a családdal és azon kívül, különösen is a legszegényebbekkel, a javak egyetemes eloszlásának elve alapján.

Olykor a szülők túlzottan igyekeznek a gyerekeket megóvni a fáradozásoktól. Nem szabad elfelejteniük, hogy „család a munka első iskolája”, ahol a gyermekek megtanulnak felelősséget vállalni magukért és a környezetükben élőkért. A családi élet a ház körüli feladatokkal megtanít megbecsülni a fáradozásokat, erősíti az akaratot a közös jólét és a kölcsönös jó reményében.

E. Egyház tanítása

*A keresztény ember felismeri a munka értékét, ugyanakkor tisztában van annak a bűn okozta eldeformálódásával is. Ezért a keresztény család a munkát gondviselészerű segítségként fogja fel az egész család és a családtagok létbiztonságának megteremtésére. De a munkát nem tulajdonít abszolút értéket. Ezt a manapság annyira elterjedt tendenciát úgy értelmezi, mint a kor bálványimádásra csábításának egyik módját. Nem csupán egy másik elvet vall, hanem az életével egy másik értéket mutat fel. A **Laborem exercens** 39-es számának aggodalmát magáénak vallja, hogy a „munkától, amelytől az anyag megnemesedik, maga az ember méltóságában silányabbá ne váljon”.*

A munka a személynek és az ő méltóságának java.

„Mégis e sokféle fáradság ellenére – s talán éppen miatta – a munka az embernek kincse. Ámbár az a sajátossága, hogy »nehezen megszerezhető jó« (bonum arduum), miként Szent Tamás mondja,[15] ez nem akadályozza meg azt, hogy az embernek java legyen. És nem csupán »hasznos« vagy »élvezhető«, hanem »méltó« java, azaz összhangban áll az ember méltóságával, amely a munkában fejeződik ki és általa gyarapszik. Ha tehát valaki a munka etikai jelentését pontosabban le akarná írni, annak elsősorban erre kell figyelemmel lennie. [...]

40. E megfontolás nélkül érthetetlen a serénység erénye, s főleg azt nem lehet felfogni, hogy miért erény a serénység; az erény ugyanis mint erkölcsi habitus olyan valóság, amely az embert mint embert jóvá teszi. Ez azonban egyáltalán nem szabadít meg attól az aggodalomtól, amely méltán szorongat, hogy a munkától, amelytől az anyag megnemesedik, maga az ember méltóságában silányabbá válik. Közismert ugyanis, hogy a munkát sokféleképpen lehet az ember ellen alkalmazni: az ember büntethető közmunkával, s az arra ítélték a többiektől elkülönítve táborokban kényszer-munkát végeznek; a munka az ember elnyomásának eszközévé válhat; végül az emberi munkát, azaz magát a dolgozó embert sokféleképpen ki lehet zsákmányolni. Mindezek mellett szólnak, hogy erkölcsi feladat a serénység erényének a munka társadalmi rendjével való összekapcsolása, melynek következtében a dolgozó ember »emberebbé válik«, s nem csupán testi erőinek fölemésztésével (amit legalább részben nem lehet elkerülni) nem alacsonyodik le a munka miatt, hanem sajátos személyi méltósága sem szenved csorbát.” [**Laborem exercens**, 39-40]

F. Kérdések házaspári és csoportos beszélgetéshez

Kérdések a Pároknak

1. Képesek vagyunk egymást megtartani fáradozásaink közepette?
2. Törekszünk arra, hogy valamilyen kétékezi munkát együtt végezzünk el?
3. A gyermekeink megbecsülik a munka fáradozásait és a pénzt amit fáradságos munkával keresünk meg?
4. Megosztjuk jövedelmünket a rászorulókkal?

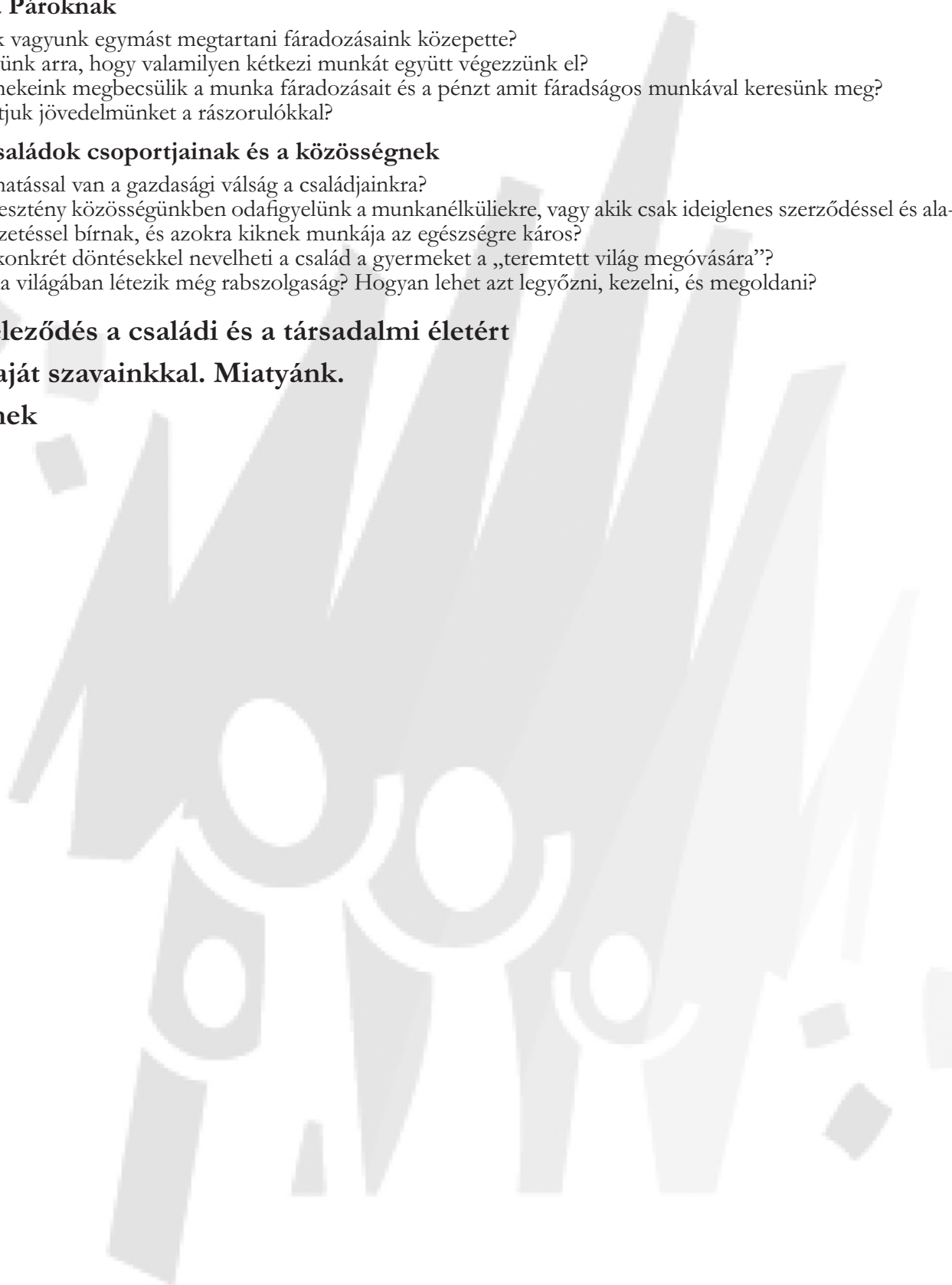
Kérdés a családok csoportjainak és a közösségnek

1. Milyen hatással van a gazdasági válság a családjainkra?
2. Mi a keresztény közösségünkben odafigyelünk a munkanélküliekre, vagy akik csak ideiglenes szerződéssel és alacsony fizetéssel bírnak, és azokra kiknek munkája az egészségre káros?
3. Milyen konkrét döntésekkel nevelheti a család a gyermeket a „teremtett világ megóvására”?
4. A munka világában létezik még rabszolgaság? Hogyan lehet azt legyőzni, kezelni, és megoldani?

G. Elköteleződés a családi és a társadalmi életért

H. Ima saját szavainkkal. Miatyánk.

I. Záró ének

8. AZ ÜNNEP IDŐ A CSALÁDRA

A. Köszöntés és kezdő ének

B. A Szentlélek hívása

C. Olvasmány a Szentírásból

„Így készült el a föld és az ég minden bennelevővel együtt. Isten a hetedik napon befejezte művét, amit alkotott. A hetedik napon megpihent munkája után, amit végzett. Isten megáldotta és megszentelte a hetedik napot, mert azon megpihent egész teremtő munkája után. Ez a története az ég és a föld teremtésének, ahogy az lefolyt.” (Ter 2, 1-4)

„Gondolj a szombatra és szenteld meg. Hat napig dolgozzál és végezd minden munkádat. A hetedik nap azonban az Úrnak, a te Istenednek a pihenő napja, ezért semmiféle munkát nem szabad végezned, sem neked, sem fiadnak, sem lányodnak, sem szolgálóknak, sem szolgálólányoknak, sem állatoknak, sem a kapuidon belül tartózkodó idegeneknek. Az Úr ugyanis hat nap alatt teremtette az eget és a földet, a tengert és mindent, ami bennük van; a hetedik napon azonban megpihent. Az Úr a hetedik napot megáldotta és megszentelte.” (Kiv 20, 8-11)

D. Katekézis a Biblia alapján

1. A teremtés hetedik napján. A modern idők emberének szabadideje van és elfelejtette az ünnep jelentését. Az embernek újra meg kell tanulnia az ünnep jelentőségét, különösen a vasárnapét, ami nem más mint „idő az ember számára”, vagy sokkal inkább „a családra szánt idő”. Az ünnep újra felfedezése meghatározó a munka emberségesebbé tételéhez is. Így a munka nem redukálódik pusztán az emberi igények kielégítésére, hanem nyit, és összeköt a közösséggel, a felebaráttal és Istennel.

A keresztények számára a hetedik nap a hét Húsvétja, az „Úr napja”, mert a feltámadott Urat ünnepli, aki él és jelen van a keresztény közösségben, a családban és az emberek magánéletében. A Vasárnap nem szakít a zsidó szombat hagyományával, hanem azt beteljesíti. Értsük meg a szombat törvényét ahhoz, hogy világossá váljon számunkra a keresztény vasárnap különlegessége. Isten népének a törvény szerint *időt kell szánnia az Istenre és az emberre*, hogy az ünnepet megszentelje. Az Ószövetségben erősen összekapcsolódik a teremtés hetedik napja és a parancs a szombat megszentelésére. A szombat parancsa nem csak az Istenre szánt időt jelöli ki, hanem Isten akarata szerint az egy nap az ember számára is.

A hat nap munka után Isten megpihenése a teremtés művének beteljesülése. Az első nap Isten megteremti az időt, a nappal és az este váltakozásával, a negyedik napon megteremti a világítokat: a napot és a holdat „ezek határozzák meg az ünnepeket, a napokat és az éveket” (Ter 1,14), „Isten a hetedik napon befejezte művét, amit alkotott” (Ter 2,2). A hét elejét, közepét és végét az idő határozza meg, melynek végecélja az Isten napja. A hetedik nap a pihenés napja és ezen a napon nyer áldást a teremtés műve. Nem csak az emberi tevékenységet szakítja meg, hanem termékennyé tesz, mert összekapcsol Isten megpihenésével. Az ünnep és a vallás így ad értelmet az időnek. A valláson keresztül az ember kapcsolatba lép Istennel és Isten így válik a történelem részévé. A hetedik nap az emberre szánt idő, ami az ajándék, ingyenesség és a kapcsolatok ideje.

Manapság az emberek *az ünnepet „szabadidőként”* élik meg a „hétvégék” keretein belül, melynek jelentése egyre inkább távol, ez a viselkedés menekülésről és szétszórtságról árulkodik. A „week-end” ez a rendkívül mozgalmas időszak, megfolytja a vasárnapot. A pihenés helyett a szórakozást, a városból való menekülést részesíti előnyben, és ez hatással van a családra, különösen akkor, ha a családban vannak kamasz és kisgyerekek. A család nehezen talál az otthon melegében egy derűs és bensőséges pillanatot. A vasárnap elveszti a családi dimenzióját: egyre inkább az egyéné ez az idő és nem a közösségé. A szabadidő egyre gyakrabban a hét bármelyik napját jelentheti és fennáll annak a veszélye, hogy az ember alárendeljen mindent a munka elvárásainak és elvégzésének.

Nem a munka miatt pihenünk, hanem azért hogy ünnepeljünk. Manapság nagyon időszerű a családok számára az ünnep *lényegének újra felfedezése: az Istennel és a felebarátokkal való találkozás*, a családi légkör megteremtése, különösen azokban a családokban, ahol kisgyermekesek vannak. A szülői ház hangulata egész életre meghatározó. A hit gesztusai megkülönböztetik a vasárnapokat és az ünnepnapokat a család otthoni és közösségi életében. „Nem Izrael védte meg a szombatot, ahogy azt mondják, hanem a szombat védte meg Izraelt”. A vasárnap így védi meg a családot és a keresztény közösséget, mert nyitottá teszi őket a Isten szent misztériumára és a családi kapcsolatokra.

2. Parancs a szombat megszentelésére. A tízparancsolat harmadik parancsa emlékezteti Izrael népét az Egyiptomból való megszabadulására és a szabadság ajándékára, ami a nemzeté válását is jelenti. Isten és az ember szövetségének „örök jele”, amelynek minden létező részese, még az állatvilág is. A föld is részese (melyet minden hetedik évben pihenni hagynak) és az egész teremtett világ (a jubileum, a szombati év) (Lev 25,1-7 és 8-55). A tízparancsolatban a szombatnak tehát társadalmi és megszabadító jelentése van. A szombatnak nem a teremtés munkája a kizárólagos oka, hanem a megváltás műve is. „Gondolj arra, hogy Egyiptom földjén magad is rabszolga voltál, de az Úr, a te Istened... kivezetett. Azért parancsolta meg az Úr, a te Istened a szombat megülését.” A teremtés műve és a kiszabadulás emléke összetartoznak. A „szombat megülése” tehát az ember „rabszolgaságból” való „kivonulása” a „szolgálatára”. Hat napon át az ember fáradozva szolgálatot teljesít, a hetedik napon azonban, megszakítja a szolgálai munkát, hogy hálából szolgálataival dicsőítsen. A szombat tehát kiszakít a rabszolgaságból, hogy az embert szabadabbá tegye a szolgálatra.

A liturgiában van egy nagyszerű imádság (*évközi idő XX vasárnapjának felajánló könyörgése*) ami segíthet, hogy újra felfedezzük az ünnepet mint a munka beteljesedését: „Istenünk, fogadd el áldozati adományainkat, amelyekben dicsőséges csere valósul meg számunkra: felajánljuk a tőled kapott földi ajándékokat, és megnyerünk Téged magadat.” A szöveg a mi szegénységünk és Isten nagyságának csodás találkozását idézi. Ez a csere a munka és az ünnep találkozásával valósul meg. Az élet „produktív” és „ingyenes” dimenziója találkozik. A család otthon és a keresztény közösségben is ujjong, hogy a mindennapok munkája élő liturgiává alakul át. Az otthoni imádságban a pár felkészül a liturgikus ünneplésre és annak a továbbadására. Ha a gyerekek látják a szülőket imádkozni és velük együtt imádkoznak, akkor megtanulnak az egyházi közösséggel is együtt imádkozni..

3. A fent említett felajánló könyörgés azzal fejeződik be: *megnyerjük Téged magadat*. A könyörgés Istentől nem csak az egészséget, derűt, és a családi békét kéri, hanem Őt magát. A hétköznapok fáradozása azért van, hogy azt hálaadásá alakítsuk át és így felismerjük a sok ajándékot, amit kaptunk: az életet, a házastársat, a gyermekeket, az egészséget, a munkát, az eséseket és az újrakezdéseket. *A keresztény szabadság lényege abban áll, hogy felszabadítja az embert a munkától és a munkavégzés közben, hogy szabad váljon Istenre és másokra.* A férfi és a nő, különösen pedig a család váljon érzékennyé az ünnepre, hogy azt ne csak rászorulókként, hanem összetartozó közösségként éljék meg.

Az ünnep lényeg az Istennel és a másikkal való találkozás. A vasárnapi ebéd, legyen az otthon vagy a közösségben, különbözik a hétköznapok étkezéseitől. A hétköznapok étkezései a létfenntartást szolgálják, míg a vasárnapi ebéd a találkozás öröme. Az ünnepi ebéd idő Istennel, és lehetőséget biztosít a másik meghallgatására, az együttlétre, a szeretet és a vallás gyakorlására. Az ünneplés és a szolgálat a két alapvető parancs, melyekkel Istent imádjuk és befogadjuk az ő szeretetének ajándékát. A vallásgyakorlásban Isten ingyenesen ajándékozza szeretetét, a szolgálatban a kapott szeretetet megosztjuk és megéljük embertársainkkal. Válgon a *Dies Domini Dies Homini*-szé! Ha a család így áll a vasárnaphoz, akkor valóban az „Úr napjaként” fogja megélni.

E. Egyház tanítása

Az a család, mely képes idejét felfüggesztve megállni és hálással emlékezni az Istentől kapott jótéteményekre Istennel együtt pihenni. Az Úrban megpihenő család a mindennapok szétszórtságát a hálaadás napjává tudja alakítani. A mindennapok várakozásait képes úgy megélni, mint az Úr Napjára való egyedüli várakozást. Visszatér mint a meggyógyult leprás megköszönni Istenének mindannyiuk megmentését. Allhatatos közbenjárásával lerövidíti a nyolcadik napra való várakozás idejét, amelyen a vőlegény megígéri a menyasszonynak: „Igen, hamarosan eljövök.» Amen. Jöjj el, Uram Jézus!” (Jel, 22,20).

Gondolj a szombatra és szenteld meg!

„A Tízparancsolat törvényének, mellyel Isten a szombat megtartására kötelez, a Kivonulás könyvében sajátos formulája van: »Emlékezz a szombati napra, hogy megszenteld« (20,8). A továbbiakban a sugalmazott szöveg indoklásul Isten művére hivatkozik: »Az Úr ugyanis hat nap alatt teremtette az eget és a földet, a tengert és mindent, ami bennük van, a hetedik napon azonban megpihent. Mert az Úr megáldotta a szombati napot és megszentelte.« (20,11) Mielőtt bármi megtételét parancsolná a törvény, valaminek emlékezetére szólít. Arra hív, hogy elevenítsék föl Isten nagy és alapvető művének, a teremtésnek az emlékezetét. Az emlékezetnek élteti az ember egész vallásos életét, hogy az egy olyan napba torkolljon, amelyen az ember pihen. A pihenés így sajátosan szent jelleget ölt: a hívő nemcsak úgy pihen, ahogyan az Úr megpihent, hanem az Úrban pihen, azáltal, hogy a dicséretben, a hálaadásban, a gyermeki közvetlenségben és a jegyesi barátságban visszaviszi hozzá az egész teremtést.”

A szombati nyugalommal kapcsolatban az Isten csodatetteire való „emlékezés” témája a Második Törvénykönyvben is fölmerül (5,12—15), abban a részben, ahol a parancsolat alapja nem annyira a teremtés műve, hanem inkább az Istentől jött szabadítás a kivonulásban: „Emlékezz rá, hogy Egyiptom földjén magad is rabszolga voltál, de az Úr, a te Istened erős kézzel és kinyújtott karral kivezetett. Azért parancsolta meg az Úr, a te Istened a szombat megtartását.” (Törv 5,15)

Ez a megfogalmazás az előzőnek kiegészítése: a kettő együtt nézve a teremtés és az üdvösség egységes teológiájának távlatában föltárja az „Úr napjának” értelmét. A parancs tartalma tehát elsősorban nem a munka akármilyen megszakítása, hanem Isten csodatetteinek ünneplése.

Az ember pihenése az Úr napján olyan mértékben kapja meg teljes értelmét, amelyen mértékben eleven ez az Isten iránti hálával és dicsérettel teljes „emlékezés”. Ezáltal lép be az ember Isten „nyugalmának” dimenziójába, és részeseedik benne mélységesen. S így válik alkalmassá, hogy megízlelje azt az örömet, amit a Teremtő élt át a teremtés után, látva, hogy minden, amit alkotott, „nagyon jó” (Ter 1,31). [**Dies Domini, 16-17**]

F. Kérdések házaspári és csoportos beszélgetéshez

Kérdések a Pároknak

1. Hogyan éljük a családukban a vasárnapot?
2. A vasárnapunk egy nap az „Úrban való pihenésre”?
3. A Bibliában az ünnep a belső szabadság ideje, a kölcsönösség és a családi közösségé: milyen az otthoni légkör a vasárnapokon?
4. Az Istennel és a másikkal való találkozás az ünnep középpontja. A mi vasárnapunk középpontjában valóban Isten és a felebarátaink állnak?

Kérdés a családok csoportjainak és a közösségnek

1. Mivel tölti a mai társadalom az ünnepet és szabadidőt?
2. Mit javasolnak a keresztény közösségek időtöltésnek a vasárnapokra, hogy az valóban Istenre és másokra szánt idő legyen?
3. A plébánia és az egyházi közösségek a vasárnap megélésében segítenek: ezek közül milyen kezdeményezéseket ültethetünk gyakorlatba?
4. Miként lesz a vasárnapból „éő csipkebokor”, amely segít újra megtalálni a vallásos érzületet?

G. Elköteleződés a családi és a társadalmi életért

H. Ima saját szavainkkal. Miatyánk.

I. Záró ének

9. AZ ÜNNEP IDŐ AZ ÚR SZÁMÁRA

A. Köszöntés és kezdő ének

B. A Szentlélek hívása

C. Olvasmány a Szentírásból

„Egy szombaton vetésen vitt keresztül az útja. Tanítványai útközben tépdesték a kalászt. Erre a farizeusok megszólították: »Nézd, olyat tesznek szombaton, amelyet nem szabad!« De ő megfelelt nekik: »Sose olvastátok, mit csinált Dávid, amikor inséget szenvedett, és társaival együtt éhezett? Abjatár főpap idejében bement az Isten házába, és megette a szent kenyereket, amelyeket csak a papoknak volt szabad megenniük, s adott a társainak is.« Aztán ezt mondta nekik: »A szombat van az emberért, nem az ember a szombatért. Az Emberfia ezért Ura a szombatnak is.«” (Mk 2,23-28).

„Jézus újra megjelent a tanítványoknak, ezúttal Tibériás tavánál. Így jelent meg nekik: Együtt volt Simon Péter, Tamás, melléknevén Didimusz, továbbá a galileai Kánából való Natanael, Zebedeus fiai, s még két másik tanítvány. Simon Péter így szólt hozzájuk: »Megyek halászni.« »Veled tartunk« – felelték. Kimentek és bárkába szálltak. De akkor éjszaka nem fogtak semmit. Amikor megvirradt, Jézus ott állt a parton. De a tanítványok nem ismerték fel, hogy Jézus az. Jézus megszólította őket: »Fiaim, nincs valami ennivalótok?« »Nincs.« – felelték. Erre azt mondta nekik: »Vessétek ki a bárka jobb oldalán a hálót, s ott majd találtok.« Kivetették a hálót, s alig bírták visszahúzni a tömérdek haltól. Erre az a tanítvány, akit Jézus kedvelt, így szólt Péterhez: »Az Úr az!« Amint Simon Péter meghallotta, hogy az Úr az, magára öltötte köntösét – mert neki volt vetkőzve –, és beugrott a vízbe. A többi tanítvány követte a bárkával. A hallal teli hálót is maguk után húzták. Nem voltak messze a parttól, csak mintegy kétszáz könyöknyire. Amikor partot értek, izzó parazsat láttak s rajta halat, mellette meg kenyeret. Jézus szólt nekik: »Hozzatok a halból, amit most fogtatok.« Péter visszament, és partra vonta a hálót, amely tele volt nagy hallal, szám szerint százötvenhárommal, s bár ennyi volt benne, nem szakadt el a háló. Jézus hívta őket: »Gyertek, egyetek!« A tanítványok közül senki sem merte megkérdezni: »Ki vagy?« – hiszen tudták, hogy az Úr az. Jézus odajött, fogta a kenyeret, s adott nekik. Ugyanígy halat is. Ez volt a harmadik eset, hogy a halálból való feltámadása után Jézus megjelent nekik.” (Jn 21,1-14)

D. Katekézis a Biblia alapján

1. Jézus Ura a szombatnak. A vasárnap Jézus feltámadásának heti „emléknapja”, melyen megünnepeljük a Feltámadt Jézusnak a valós „jelenlétét” és várjuk „ígérete szerinti” dicsőséges eljöttét. A kereszténység hajnalán a *dies dominicus* nem vette át azonnal a zsidó szombat szerepét, hanem azzal együtt ünnepelték. Ahhoz, hogy ezt megértsük, három pontot fontoljunk meg: Jézus és a szombat kapcsolatát, a hét első napjának keletkezését, a vasárnapot az első századokban. Ebben a három pontban kibontakozik a keresztény vasárnap spirituális és teológiai jelentése mint emlék, jelenlét és ígéret.

Jézus a szombat kapcsán különleges szabadságról tesz tanúbizonyságot, olyannyira, hogy úgy tűnik csodái erre napra összpontosulnak. Gondoljunk csak a szombati kalászszedésre történetére (Mk 2,23-28; Mt 12,1-8; Lk 6,1-5), a béna kezű ember meggyógyítására (Mk 3,1-6; Mt 12,9-14; Lk 6,6-11), a nyomorék asszony meggyógyítására (Lk 14,1-6) és a vízkóros meggyógyítására (Lk 14,1-6). János evangélista szombatra teszi a béna ember meggyógyítását a fürdőben (Jn 5,1-18) és a vakon született ember történetét is (Jn 9, 1-41).

A szombattal kapcsolatosan Jézus hozzáállásának három fő jellemvonása van. Az első: *Jézus megerősíti a szombat törvényének tiszteletét.* A farizeusok legalista gyakorlatain túl, Jézus elismeri, éli és tanítja a szombat jelentését. A szombati kalászszedés története a törvényt az Isten akaratának fényében értelmezi: „a szombat van az emberért, nem pedig az ember a szombatért”. A szombat az emberi élet teljességéért van. (Mk 3,4; Mt 12,11-12).

A második jellemvonás: *Jézusban teljesül a szombat értelme azzal, hogy megszabadítja az embert a rossztól.* A szombat Isten művének csúcsa és az ember az igazi szombatra lett teremtve, vagyis az Istennel való egységre. Jézus küldetését azzal viszi végbe, hogy az embereknek megadja a kegyelmet a hivatásuk megéléséhez, amire az Isten teremtette őket a kezdetektől fogva. Ez mindenkifelett azokkal történik, akik testi vagy lelki sérültek: betegek, nyomorékok, vakok,

bűnösök. A szombat Jézus megszabadító gesztusainak napja. Végére is *Jézus „Ura” a szombatnak*. Jézus megújítja a teremtés és bűntől való megszabadítás művét és az élet teljességének és a szombat törvénye értelmének nyilvánítja ki önmagát. Jézus Ura a szombatnak, mert Ő a Fiú és mint Fiú bevezet a szombat teljességébe.

A család megtapasztalja a *feltámadt Úr „jelenlétét”*, ha beengedi a vasárnapi Eucharisztiá fénnyét. A mise az Úr napjának és valós jelenlétének élő és lüktető szíve. Az Eucharisztia Isten szent misztériumához vezet minket. A vasárnap a család számára a hét középpontja, a nap, mely a mindennapokat megvédi. Ez akkor történik, ha a család felteszi a kérdést: képesek vagyunk együtt Isten misztériumát megtalálni? A maga egyszerűségében, az ünneplés lehetővé teszi, hogy találkozzunk Isten „misztériumával”. A vallásgyakorlás a családot az élet forrásával hozza kapcsolatba, ami az Istennel való egység és a testvéri közösség. Sőt, a keresztény misztérium *a feltámadt Jézus új élete, ami az Eucharisztikus közösségben jelenvalóvá válik*. A vasárnapi Eucharisztia a vasárnap és az ünnep középpontja, abban a családban a feltámadott Úr új életét kapja meg, befogadja a Lélek ajándékát, meghallgatja az Igét, megosztja az Eucharisziát és a testvéri szeretetben kifejezi önmagát. Ezért a vasárnap ura a többi napnak, a feltámadott Jézussal való találkozás napja.

2. A „hét első napján”. A vasárnap „*emlékezés*” Jézus Húsvétjára. Az evangéliumok egybevágó tanúságot tesznek arról, hogy Jézus feltámadása a „hét első napján” történt (Mk 16,2-9; Mt 28,1; Lk 24,1; Jn 20,1). Ezen a napon ment végbe minden esemény, amire a keresztény hit alapszik: Jézus feltámadása, a húsvéti jelenések, a Lélek kiáradása. Az első keresztények a zsidó hét ritmusát megtartották, de a feltámadástól fogva alapvető fontosságot tulajdonítottak a „szombat utáni első napnak” (Lk 24,1). János és Lukács is erre a napra helyezik időben az együtt étkezés emléket a feltámadott Jézussal (Lk 24, 13-35 és Jn 21,1-14), amit eucharisztikus vonásokkal festenek le. A János evangéliumának 21. fejezete jól írja le azt a légkört, ami az első keresztény közösségek eucharisztikus találkozásait jellemezte. Jézus „magához veszi, hálát ad és odaadja” a kenyeret (Jn 21,12.9-14), „és a kenyértörés közben ismerik fel” (Lk 24, 30.35). Ezeknek az étkezéseknek folytatásaként említi az Apostolok Cselekedetei (ApCsel 20,7) a hét első napjára eső találkozásokat. Ezen a napon a közösség összegyűl a „kenyértörésre” és az apostol tanításának meghallgatására. Az 1Kor 16, 2 erről a napról úgy beszél mint a nap, amelyen Jeruzsálem szegényei számára gyűjtenek. A vasárnapnak tehát három ismertető jele van: az Ige meghallgatása, testvéries közösségvállalás a kenyértörésben, és a szeretet. A későbbiekben a Jelenések Könyvében (Jel 1,10) az „Úr Napjának” nevezik. A korai Egyház így megerősíti, hogy a vasárnap hasonlít a szombatra, és különbözik is attól. Az „Úr napja” a feltámadás *emléknapja*.

Azzal, hogy a család részt vesz a szentmisén és időt és energiát fektet bele, megtanulja, hogy az élet nem csak az igények kielégítéséről szól, hanem kapcsolatokról, és azok építéséről. A vasárnapi Eucharisztia ingyenessége lehetővé teszi és megkívánja, hogy a család részt vegyen Jézus Húsvétjának megemlékezésén. A misében a család az Ige és a Kenyér asztalánál táplálkozik, mely ízt és értelmet ad a családi asztal szavainak és az ott elfogyasztott kenyérnek. Már kiskoruktól fogva a gyermekeket otthon az Ige hallgatására tanítják, ahol ugyanazt hallják amit a közösségben. Ez felkészíti őket arra, hogy felfedezzék a vasárnapban az „Úr napját”. A vasárnap középpontjában a feltámadt Jézussal való találkozás áll, ami a Jézusra való emlékezésből, az evangélium hallgatásából, a kenyértörésből és a teste nekünk ajándékozásából táplálkozik. A keresztre feszített Úr feltámadásának emléke megkülönbözteti a vasárnapot a szabadidőtől. Ha nem találkozunk vele nincs ünnep, a közösség csak egy érzés és a szeretet csak egy szolidáris gesztussá redukálódik, ami nem építi a keresztény közösséget és nem nevel a küldetésre. Amellett, hogy a vasárnapi Eucharisztia Isten szívébe vezet, a családot erősíti, a családban pedig a keresztény közösség részeként bizonyos értelemben megvalósul az Eucharisztia.

3. A vasárnap az első századokban. A korai Egyház életében a vasárnap és az Úr napján ünnepelt Eucharisztia, Jézus eljövételének várására is felhívta a figyelmet.

A filozófus és mártír Szent Jusztinosz szavakban lefestette számunkra az „Úr napján” összegyűlt keresztény közösség sokatmondó képét, ami a szombat utáni napnak felel meg.

„És a Napról elnevezett napon mindannyian, városokban és falvakban egyaránt összejövotelt tartunk, ahol felolvassuk az apostolok emlékiratait és a próféták írásait, amennyire azt az idő engedi. A felolvasó elhallgatása után az előljáró beszédében int és buzdít, hogy ezeket a szép dolgokat tetteinkkel utánozzuk. Majd mindannyian felállunk, közösen imát mondunk, imánk befejezésekor kenyeret, bort és vizet hoznak oda, s az előljáró – amennyire az erejéből telik – imát és hálaadást mond, és a nép ráfeleli az Amen-t. Ezután történik azoknak továbbítása és szétosztása, amelyek felett hálaadást mondott, a távollevőknek is küldenek belőle a diákonosok által. A jómódúak, és aki akar, ki-ki szándékának megfelelően adakozik, azt amit jónak lát; az összegyűjtött adományokat az előljáró elteszi, s belőle gondoskodik az árvákról és az özvegyekről, azokról akik betegség vagy más oknál fogva segítséget szenvednek, továbbá a bebörtönözöttekről, az átutazó idegenekről; egyszóval mindenkin segít, aki arra rászorul.” (vö. I Apologia, LXVII, 36)

A vasárnap a keresztények összejövételének napja, a vasárnapi Eucharisztia az azt a légkört adja tovább, amelyet az első közösségek éltek a feltámadott Jézustól kapott új élet „előízeként” és a világ átalakulására tett „ígéretként”. Az Egyház és a család manapság újra meg van hívva ehhez a feltörő forráshoz, hogy a keresztény vasárnap eredeti értelmét ne veszítse el. Mindenekfelett az egyházi év néhány időszaka, mint például az Advent és a Karácsony, ami megújítja szívünkben a várakozást az Úr eljövételére, azokon a családi és közösségi gesztusokon keresztül, melyek erősítik a reményt.

E. Egyház tanítása

*A családnak igénye van a vasárnapra, „az öröm és a munkaszünet napjára”. Így definiálja a II Vatikáni Zsinat a **Sacro-sanctum concilium** című konstitúciójában. Nem csak azért kell, hogy igénye legyen rá, mert az egy szabadnap, közös pihenés vagy mert nemzeti ünnep, hanem azért, mert az Eucharisztikus találkozás napja, térben és időben egyaránt, az egész keresztény életnek forrása és csúcspontja. A vasárnap további jellemzői ezután következnek: azok is fontosak, de nem a lényegiek. A családnak feltétlenül szüksége van az Eucharisztikus összejövetelre. A keresztény család úgy szervezi az életét, hogy elsőbbséget ad a szentmisének minden más tennivalóval szemben, és ezzel, neveli saját magát és a gyerekeit.*

Vasárnap az Úr napja

„Az Egyház a húsvéti misztériumot a Krisztus föltámadása napjából eredő apostoli hagyományra támaszkodva, a nyolcadik napon ünnepli, melyet méltán neveznek Úr napjának, *dies dominicának*. E napon ugyanis a Krisztus-hívők ösztöndönnek, hogy hallgatva Isten ígését és részesedve az Eucharisziában megemlékezzenek az Úr Jézus szenvedéséről, föltámadásáról és dicsőségéről, hálát adva Istennek, aki őket »élő reményre szülte újjá Jézus Krisztusnak a halálából való föltámadása által« (1Pt 1,3). Így tehát a vasárnap az űs ünnepnap, amit a jámbor hívekkel meg kell ismertetni és a lelükre kell kötni, úgy, hogy ez a nap az öröm és a munkaszünet napja is legyen. Más ünnepet nem szabad elébe helyezni, kivéve a valóban legnagyobb jelentőségűeket: az Úr napja ugyanis az egész liturgikus évnek alapja és magja.” [Sacrosanctum concilium, 106]

F. Kérdések házaspári és csoportos beszélgetéshez

Kérdések a Pároknak

1. Hogyan éljük meg a családnkban a vasárnapot és a feltámadott Jézussal a találkozást?
2. Vajon az otthonban és a közösségben gyakorolt gesztusok lehetővé teszik a feltámadott Úr új életének és az abból fakadó öröm befogadását?
3. A dolgok és idő ingyenessége, az Ige hallgatása otthon és a templomban és a kenyértörésen való részvétel, húsvéttá teszi számunkra a vasárnapot?
4. Az év melyik részében éljük különös módon és milyen gesztusokkal a vasárnapi Eucharisztia ünneplését a várakozás és a remény idejeként?

Kérdés a családok csoportjainak és a közösségnek

1. A jelenlegi társadalomban mi az, ami megakadályozza a vasárnap megélését *dies dominicus*-ként (az Úr napjaként)?
2. A szertartásra való nevelés és a keresztény közösség légköre valóban elvezetnek minket a keresztire feszített és feltámadott Úrral való találkozásra?
3. Hogyan válhat a vasárnap az Evangélium napjává és Jézus feltámadásának emlékezetének napjává?
4. Az egyházi év folyása miként fejezi ki az évközi idővel és ünnepeivel az Úr várását?

G. Elköteleződés a családi és a társadalmi életért

H. Ima saját szavainkkal. Miatyánk.

I. Záró ének

10. AZ ÜNNEP IDŐ A KÖZÖSSÉG SZÁMÁRA

A. Köszöntés és kezdő ének

B. A Szentlélek hívása

C. Olvasmány a Szentírásból

„Egy szívvel-lélekkel mindennap összegyűltek a templomban. A kenyeret házaknál törték meg, s örömmel és egyszerű szívvel vették magukhoz az ételt. Dicsőítették az Istent, és az egész nép szerette őket. Az Úr pedig naponként növelte az üdvözültek számát ugyanott.” (ApCsel 2,46-47)

„Az apostolok nagy erővel tanúsították Urunk, Jézus feltámadását, és mindnyájan bőségesen részesültek a kegyelemben.” (ApCsel 4,33)

„Továbbra is mindennap tanítottak a templomban és a házakban, hirdették, hogy Jézus a Krisztus.” (ApCsel 5,42)

„Közöttetek azonban ne így legyen. Ha valaki közületek nagy akar lenni, legyen a szolgátok, és ha valaki közületek első akar lenni, legyen mindenkinek a szolgálója. Hisz az Emberfia nem azért jött, hogy szolgáljanak neki, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.” (Mk 10, 43-45)

„Az antióchiai egyházban volt több próféta és tanító, mint Barnabás, a Nigernek is nevezett Simon, a cirenei Luciusz, Heródes tejtestvére, Manaén és Saul. Egy nap, amikor az istentiszteletet tartották és böjtöltek, így szólt hozzájuk a Szentlélek: »Rendeljétek nekem Barnabást és Sault arra a munkára, amelyet szántam nekik!« Erre böjtöt tartottak, majd rájuk tették kezüket, és útnak bocsátották őket. A szentélektől küldetve Szeleukiába mentek, onnét Ciprusba hajóztak. Szalamiszba érve a zsidók zsinagógáiban hirdették az Isten szavát. János is segített nekik.” (ApCsel 13,1-5).

D. Katekézis a Biblia alapján

1. Az közösség napja. Az Úr napját másokra szánt időként éljük; a *közösség* és a *misszió* napjaként. Az Eucharisztia Jézus gesztusának ünnepe: „*ez és ez az én vérem, mely értetek és sokakért kiöntatik.*” Az „értetek és sokakért” szavak szorosan összefonja a testvériséget (*értetek*) és a mások felé való nyitottságot (*a sokaságért*). Az „és” kötőszóban jelen van a család és a közösség evangelizációs küldetésének teljes ereje: azért adatik számunkra, hogy mindenkié legyen.

Az Egyház, amely a vasárnapi Eucharisziából születik *mindenki számára nyitott*. A küldetés elsődleges formája a hívők közötti közösség megteremtése, és a közösség családok családjává alakítása. Ez a misszió alapvető törvénye is: az egységes és egyetértő Egyház a világ számára a legmeggyőzőbb tanúságtétel. Az *Apostolok cselekedeteiből* fentebb idézett részletekből betekintést nyerünk az első közösségek életébe, amelyek a keresztyénységüket házaik és a templom között élték meg. Az ünnep és a vasárnap alkalmával az egyházi élet megújul, így a hívők közössége a családi életre hangolódik, a család pedig az egyházi közösség távlataira nyit.

A helyi egyház és a plébánia *az Evangélium konkrét* jelenléte *az ember életében*. A közelség és a befogadókészség az Egyház két legközismertebb vonása. Sok országban a plébániák megmutatták a Jézus evangéliuma szerinti „jó életet” és megerősítették az Egyházhoz való tartozás értelmét. Amint a II. Vatikáni Zsinat kijelenti, a helyi egyházakban azt a tudatot, hogy „az Egyház együtt menetel az egész emberi nemmel és osztozik földi sorsán a világgal” (Gaudium et Spes 40). A plébánián jelenlevő családok, melyek „családegyházként” vannak jelen, a plébániai közösséget otthonokat átölelő egyházzá teszik. A munka és az ünnep váltakozásával a mindennapi élet lehetővé teszi, hogy a világ belépjen az otthonba és az otthont a nyitottá tegye a világra. Másrészt, a keresztyén közösség kötelessége, hogy a családokról gondoskodjon azáltal, hogy megszabadítja a családokat a „lakásba” való bezárkózás csábításától és nyitottá tegye a hit útjaira. A családban az élet mint ajándék és ígélet öröklődik; a plébánián az élet ajándékában jelenlevő ígé-

retet befogadják és táplálják. Az Úr napjából az Egyház napja lesz amikor az segít abban, hogy az együtt megélt vasárnap szépségét megtapasztalják és segít elkerülni a fogyasztói hétvége banalitását, hogy a családok közötti testvéri közösséget is megtapasztalhassák.

2. A szeretet napja. Az Úr napja, mint dies ecclesiae a szeretet napjává válik. Az Egyház, amely a vasárnapi Eucharisziából táplálkozik *mindenki szolgálatában álló közösség*. Az család az a láncszem, amely a szolgálatot továbbítja, de ezt nem egyedül teszi. A Márk evangéliumából fent idézett gyönyörű szövegrész szemlélteti ahogyan a vasárnapi eucharisziában Jézus szolgálóként van közöttünk. A közösségben végbevitt szolgálat ismerve pedig ez: aki a legnagyobb akar lenni váljon kicsinnyé (*szolgátokká*), és aki első akar lenni szentelje magát a szegényeknek és a kicsinyeknek (*mindenki szolgálja*). A szeretetszolgálat a keresztény vasárnap jellemző vonása, amit néhány liturgikus idő (az Advent és főként a Nagyböjt) alapvető célként tűz ki a családok és a közösség számára. A vasárnapból így a „szeretet napja” lesz. A szeretetszolgálat az Istennel és az emberekkel való közösség iránti vágyat fejezi ki. A hét során a család megtapasztalja a mindennapok szükségait, de a családi élet nem merülhet ki a dolgok adásában és a köteleességek teljesítésében: erősítenie kell a személyek közötti kapcsolatot és a hittel és szeretettel átítatott életet. Az otthoni szolgálat megtapasztalása, a kölcsönös segítség és a nehézségek közös megoldása nélkül, aligha születhet szeretetre képes szív. A családban a gyermekek nap mint nap megfigyelhetik a szülők fáradhatatlan odaadását és alázatos szolgálatát, és példájukból megtanulják a szeretet titkát. Amikor a plébániai közösségben az gyermekek és a fiatalok a szeretetük horizontját más emberek felé nyitják, megoszthatják az otthoni szeretet és a szolgálatban szerzett tapasztalataikat. *Amikor a szeretet gyakorlatba átültetéséről tanulnak*, azonnal meg nyílnak mások szolgálatára, Ez különösen igaz az egy gyerekes családokra.

3. A misszióba küldés napja. Az Egyház missziós dimenziója a vasárnapi Eucharisztia központjában áll és megnyitja a családi élet kapuit a világ előtt. *A vasárnapi közösség meghatározása szerint missziós közösség*. Az Apostolok cselekedeteiből fent idézett szép részlet az antióchiai közösséget tárja elénk, amelyet az Úr tiszteletének ünneplése közben – amely feltehetőleg egy vasárnapi ünneplés – a Lélek misszióra, azaz küldetésre inspirál. Az istentisztelet napján a közösség misszióssá válik. A küldetés nem csupán az egyes küldöttekre vonatkozik, hanem akkor mutatja meg az igazi hatékonyságát, amikor az egész Egyház a karizmáinak, szolgálóinak és hivatásainak sokszínűségével minden ember számára Krisztus szeretetének valós jelévé válik. A közösség missziójának formái különbözőek, de mindegyiknek Krisztushoz vezet az embereket. A családnak sajátos és pótolhatatlan hívása van az evangelizációra: magán a családon belül, a környezetében (szomszédok, barátok, rokonok), az egyházi közösségben és a társadalomban. Az eucharisztikus közösség saját tekintetét az egyetemes horizontra nyitja, és osztozik Szent Pál buzgóságában minden egyház iránt. Ha az Egyház szemei előtt a „*missio ad gentes*” lebeg, akkor a helyi egyház is a maga területén az *Evangélium hirdetésére hivatott*. A gyerekek mások, a különbözőek és a bevándorlók befogadását a családokban tanulják meg és erre az ösztönzést a közösségtől kapják meg. Sokan a családban fedezik fel hivatásukat, hogy másokért éljenek, misszióban és a világi tevékenységben. Az emberségesség és a szeretet erős megtapasztalása, valamint a vasárnapi Eucharisztia vétele által sok családból ragyogó hivatás fakadt a társadalom javára: önkéntesség, a politikai életben tett tanúság, más országokban végzett missziós tevékenység. A vasárnap és az Eucharisztia, az Egyház és a misszió, a család és a mások szolgálata közötti kapcsolat a arra hív, hogy a keresztény élet alapjait újból megismerjük, amely *új küldetéstudatot ad*. A vasárnap különleges ereje a család melegének eucharisziájában összpontosul, amely 304-ben a Tunézia területén élő keresztények egy csoportját egészen a mártírhaláláig vitte.

„Az uralkodók és a császárok előírása ellen tettél azzal, hogy ezeket összegyűjtötted?» És a Szentlélek által vezérelt Szatorninosz vértanú így válaszolt: »A vasárnapi eucharisziát megünnepeltük anélkül, hogy ezek miatt aggódtunk volna.« A prokonzul megkérdezte: »Miért?« A válasz ez volt: »Mert a vasárnapi eucharisziát nem lehet kihagyni.« (IX). „Voltak a házadban a császárok rendeletei ellen buzdító összejövetelek?» A Szentlélekkel telve azt mondta: »A házamban a vasárnapi eucharisziát ünnepeltük.« Mire ő: »Miért engedted meg, hogy betérjenek hozzád?« Így válaszolt: »Mert a testvéreim és nem tudtam volna őket megakadályozni.« »Mégis meg kellett volna akadályoznod őket« válaszolta a prokonzul. Mire ő: »Nem tudtam volna megtenni, mert mi keresztények nem élhetünk a vasárnapi Eucharisztia nélkül.« (Acta Saturini, Dativi, et aliorum plurimorum martyrum in Africa, XI).

Az első századokban a vasárnapi Eucharisztia vétele által az Egyház a világ legtávolabbi zugaiba is elérkezett. A család és az Egyház mindennapi életének ma is ebből indul ki: a vasárnapi Eucharisztia nélkül a keresztények életképtelenek.

E. Egyház tanítása

A vasárnap a Húsvét nagy misztériumának heti rendszerességgel való megismétlése. „A kis vasárnapi Húsvétként” is emlegetik. A „vasárnap szerint élő” ember a Krisztus által hozott szabadulás tudatában él, hogy a bensőségesen megújult életvitelén keresztül a győzedelme teljességében felragyogjon minden ember számára. A vasárnap mint másokért megélt ünnep nem csupán liturgikus értelemben veendő, hanem emberi érték is azon túlmenően, hogy keresztény ajándék. A napok különbözőségének megélése (amelyet a vasárnap rutint megszakító szerepe biztosít) és a közösséggel valamint a szeretetszolgálatban töltött idő által az ember megszabadul a munka szolgálatától.

A vasárnap szerinti élet

„Ez a radikális újdonság, melyet az Eucharisztia hoz az emberi életbe, a keresztény lelkiismeretben kezdettől fogva megmutatkozott. A hívők nagyon gyorsan felfogták azt a mélyreható befolyást, melyet az eucharisztikus ünneplés gyakorolt életstílusukra. Antiochiai Szent Ignác mondta ki ezt az igazságot, amikor a keresztényeket úgy minősítette, mint »akik új reménységet nyertek«, és úgy mutatta be őket, mint akik »a vasárnap szerint élnek« (iuxta dominicam vivent). A nagy antiochiai vértanú megfogalmazása világosan mutatja az eucharisztikus valóság és a mindennapi keresztény élet kapcsolatát. A keresztények sajátos szokása, hogy – Szent Jusztinosz vértanú elbeszélése szerint – a szombat utáni első napon összegyűlnek Krisztus föltámadását ünnepelni, olyan tényező, mely meghatározza a Krisztussal való találkozástól megújult létformát. Szent Ignác formulája – »a vasárnap szerint élnek – hangsúlyozza azt a mintajelleget is, amellyel ez a szent nap a hét többi napja számára rendelkezik. A vasárnap ugyanis nemcsak abban különbözik a többi naptól, hogy – mintegy bizonyos szünetként a napok megszokott ritmusában – elmaradnak a megszokott tevékenységek. A keresztények ezt a napot mindig a hét első napjának tekintették, mert ezen emlékeztek meg a Krisztus által elhozott radikális újdonságról. Ezért a vasárnap az a nap, melyen a keresztény ember megtalálja létének azt az eucharisztikus formáját, mely szerint e hivatásának megfelelően állandóan élnie kell. »A vasárnap szerint élnek azt jelenti: a Krisztustól nyert szabadulás tudatában élni, és úgy kibontakoztatni az életet, mint Istennek följánlott áldozatot, mert Krisztus győzelme minden ember bensőleg megújított életvitelében mutatkozik meg teljesen.« (Sacramentum Caritatis, 72)

F. Kérdések házaspári és csoportos beszélgetéshez

Kérdések a Pároknak

1. A mi családnak úgy érzi, hogy vasárnap idő a családdal és a családra?
2. Milyenek a családnakon belüli a kapcsolatok? Milyen a családnak kapcsolata más családokkal és a keresztény közösséggel?
3. Hogyan éljük a hét folyamán a szeretetszolgálatot az otthonunkban? Milyen szeretet cselekedeteket javasolunk mások, különösen a legjobban rászorulóknak megsegítésére?
4. Az otthonunk nyitott a világra, annak problémáira és szükségleteire?

Kérdés a családok csoportjainak és a közösségnek

1. A vasárnap közösségi dimenzióját kevésbé éli a világ manapság. Milyen konkrét megoldásokat találhatnánk erre?
2. A keresztény közösségek közvetítik a világ fele az összetartozás élményét? A családok példájukkal egy testvériesebb életvitelre ösztönzik a keresztény közösséget?
3. A plébániai életben a szeretet folytonos odafigyelést jelent számunkra? A karitatív egyesületek és szervezetek (Caritas) a keresztény közösség kifejeződése?
4. Hogyan segítik a családok egymást abban, hogy megtanulják: az életet másokért érdemes élni és, hogy új hivatások serkenjenek a misszióra?

G. Elköteleződés a családi és a társadalmi életért

H. Ima saját szavainkkal. Miatyánk.

I. Záró ének

© Copyright 2011 – Libreria Editrice Vaticana
A CSALÁD PÁPAI TANÁCSA ÉS A MILÁNÓI ÉRSEKSÉG MUNKÁJA

Fordította: Benkóczy Máté

Kiadja: Magyar Katolikus Családegylet

Felelős kiadó: Radnai Jenő

ISBN 978-963-08-2213-8

Tördelés: Csupor Dániel, Corvinus Kiadó

Nyomda: Infopress Group

